

2024 жылғы 20 маусымдағы
Тұрғын үй коммуналдық шаруашылық
саласындағы кәсіптік біліктілік
жөніндегі өскелең кеңестің хаттамалық
шешімімен «БЕКІТІЛДІ»

«КОММУНАЛДЫҚ ҚЫЗМЕТТЕР» САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІ

Астана - 2024

1. САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІНІҢ АТАУЫ::

«Коммуналдық қызметтер» саласының салалық біліктілік шеңбері.

2. САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІНІҢ ПАСПОРТЫ:

(саланың сипаттамасы, Экономикалық қызмет түрі, СБШ әзірленген кәсіптік топтар мен кіші топтар)

саланың сипаттамасы

«Коммуналдық қызметтер» салалық біліктілік шеңбері коммуналдық кешенде, атап айтқанда, коммуналдық қызметтерді жеткізу сегментінде салалық біліктілік жүйесін қалыптастыру және қолдау үшін ұйымдастырушы құжат болып табылады.

Осы редакциядағы салалық шеңбер кәсіптік қызметтің жеті саласы бойынша кәсіптік стандарттардың (КС) болуын болжайды:

- 1) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін сумен жабдықтау және су бұру;
- 2) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін жылумен жабдықтау;
- 3) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін қоқыстан шығаруды қамтамасыз ету;
- 4) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін газбен жабдықтау;
- 5) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін электрмен жабдықтау;
- 6) Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінің лифттеріне қызмет көрсету;
- 7) Апаттық-диспетчерлік қызмет.

«Тұрғын үй қатынастары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабының 10-тармағына сәйкес коммуналдық қызметтер тұрғын үйде (тұрғын ғимаратта) көрсетілетін және сумен жабдықтауды, кәрізді, газбен, энергиямен, жылумен жабдықтауды, қоқысты шығаруды және лифтілерге қызмет көрсетуді қамтитын қызметтер болып саналады.

кәсіби топтар мен кіші топтар

Жоғарыда көрсетілген қызмет түрлері азаматтардың тұрғын үй-жайларда тұруына қолайлы жағдай жасайды. Тұтынушыға ұсынылатын коммуналдық қызметтердің құрамы көппәтерлі үйді немесе тұрғын үйді абаттандыру дәрежесімен анықталады, бұл көппәтерлі үйде немесе тұрғын үйде тұтынушыға келесі коммуналдық қызметтерді ұсынуға мүмкіндік беретін ішкі инженерлік жүйелердің болуын білдіреді:

суық сумен жабдықтау-тұтынушыны тиісті сападағы суық ауыз сумен тәулік бойы қамтамасыз ету, қосылған желі бойынша тұрғын үй-жайға қажетті көлемде не су жинайтын бағанға дейін беріледі;

ыстық сумен жабдықтау-тұтынушыны тұрғын үй-жайға қосылған желі бойынша қажетті көлемде берілетін, тиісті сападағы ыстық сумен тәулік бойы қамтамасыз ету;

су бұру-қосылған желі бойынша тұрғын үй-жайдан тұрмыстық ағындарды бұру;

электрмен жабдықтау-тұтынушыны тұрғын үй-жайға қосылған желі бойынша қажетті көлемде берілетін тиісті сапалы электр энергиясымен тәулік бойы қамтамасыз ету;

газбен жабдықтау-тұтынушыны тұрғын үй-жайға қосылған желі бойынша қажетті көлемде берілетін тиісті сапалы газбен тәулік бойы қамтамасыз ету, сондай-ақ баллондарда тұрмыстық газды сату;

жылумен жабдықтау-тәулік бойы, жылыту кезеңі ішінде үй-жайларға ауаның нормативтік температурасын ұстап тұруды қамтамасыз ететін жылу энергиясын беру;

бұрынғы қасиеттері жоқ және одан әрі пайдалануға жарамсыз қатты коммуналдық (тұрмыстық) қалдықтар, тамақ қалдықтары немесе тұтыну не өнеркәсіптік өндіріс заттары.

2.1 «Коммуналдық қызметтер» саласының функционалдық картасы

«Коммуналдық қызметтер» саласы						
Саланың мақсаты: Қазақстанның тұрғын үйлері мен әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінде қауіпсіз, ыңғайлы және жайлы тұру үшін коммуналдық қызметтерді сапалы жеткізуді қамтамасыз ету						
Кәсіби топтар						
1. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін сумен жабдықтау және су бұру	2. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін жылумен жабдықтау	3. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін электрмен жабдықтау	4. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін газбен жабдықтау	5. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінің лифттеріне қызмет көрсету	6. Әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін қоқыстан шығаруды қамтамасыз ету	7. Авариялық-диспетчерлік қызмет
Кәсіби кіші топтар (кәсіби стандарттардың атаулары)						
1.1. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану 1.2. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін жөндеу 1.3. Жүйелерді баптау сумен жабдықтау және су бұру	2.1. Жылумен жабдықтау жүйелерін пайдалану 2.2. Жылумен жабдықтау жүйелерін жөндеу 2.3. Жылумен жабдықтау жүйелерін баптау	3.1. Электрмен жабдықтау жүйелерін пайдалану 3.2. Электрмен жабдықтау жүйелерін жөндеу	4.1. Газбен жабдықтау жүйелерін пайдалану 4.2. Газбен жабдықтау жүйелерін жөндеу және баптау	5.1. Пайдалану лифтілер 5.2. Жөндеу және лифттерді баптау	6.1. Қамтамасыз ету қоқыс шығару	7.1. Авариялық-диспетчерлік қызмет

Экономикалық қызмет түрі

ЭҚТЖЖ жеке кәсіпкерлер мен кәсіпорындар туралы мәліметтерді жүйелеу үшін қажет және ол меншік нысанына, салық салу жүйесіне және табыс деңгейіне қарамастан барлығына бірдей.

2019 жылдан бастап ҚР сауда және интеграция министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитетінің 2019 жылғы 22 ақпандағы № 68-НҚ бұйрығымен бекітілген ҚР ҰК 03-2019 (ЭҚТЖЖ) «Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші» жаңа жіктеуіші жұмыс істейді (ҚР МК 03-2007 «Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші» орнына енгізілді).

Экономиканың 21 - ші саласында барлығы 1090 ЭҚТЖЖ коды бар. Сәйкестендіру 5 деңгейлі иерархиялық жүйе түрінде ұсынылады және Код құрылымына мыналар кіреді: бөлім, бөлім, топ, Сынып, Ішкі сынып.

Кәсіби стандарттар топтарға/сыныптарға/кіші сыныптарға әзірленеді.

ЭҚТЖЖ жіктеуіші тікелей коммуналдық шаруашылық саласына жататын

жеке позицияларды қамтымайды, бірақ бұл салаға ТКШ-мен байланысты емес басқа позицияларға қауіпсіз жатқызуға болатын көптеген қызметтер кіреді (мысалы, үйлерді жөндеу және аулаларды жайластыру).

Мұндай қызметтерге ЭҚТЖЖ-нің басқа бөлімдерінде көрініс тапқан көптеген жұмыстар кіреді.

Анықтамалыққа сәйкес бөлімдердің келесі түрлері ұсынылған:

D БӨЛІМІ – ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫМЕН, ГАЗБЕН, БУМЕН, ЫСТЫҚ СУМЕН ЖӘНЕ КОНДИЦИОНЕРЛЕНГЕН АУАМЕН ЖАБДЫҚТАУ.

Бұл секция электр энергиясын, табиғи газды, буды, ыстық суды тұрақты желілер бойынша - кабельдер, құбырлар, су құбырлары бойынша бөлу жөніндегі қызметті қамтиды. Орнатылған желілердің ауқымы маңызды емес; сондай-ақ, бұл бөлімге электр энергиясын, газды, буды, ыстық суды өндірістік нысандарға немесе тұрғын үй массивтеріне тарату кіреді.

Бұл секция электр энергиясы мен газды өндіру және беру, жылу энергиясымен (бу, ыстық су) және кондиционерленген ауамен қамтамасыз ету жөніндегі қызметті қамтиды.

35. Электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау

35.1 Электр энергиясын өндіру, беру және тарату

35.13 Электр энергиясын бөлу

35.13.0 Электр энергиясын бөлу

Бұл класс электр станцияларының барлық түрлерінде өндірілген электр энергиясын соңғы тұтынушыға таратушы жүйелерден жеткізетін тарату жүйелерінің (электр желілері, полюстер, есептегіштер мен кабельдер) жұмысқа қабілеттілігін (пайдалануын) қамтамасыз етуді қамтиды.

35.2 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы өндіру және тарату

35.22 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы тарату

35.22.0 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы тарату

Бұл кіші сыныпқа газбен жабдықтау желілері бойынша барлық түрдегі газ тәрізді отынды тарату және жеткізу кіреді; газ шығынын есепке алу аспаптарына техникалық қызмет көрсету.

35.3 Бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау.

35.30 Бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау

35.30.3 Жылу энергиясын беру

Бұл ішкі сыныпқа жылу энергиясын өндіріс орнынан тарату жүйелеріне беру кіреді.

35.30.4 Ауаны баптау

Бұл кіші сыныпқа салқындатылған ауаны өндіру және тарату кіреді; салқындату мақсатында салқындатылған суды өндіру және тарату; Азық-түлік және азық-түлік емес мақсаттар үшін мұз өндіру (мысалы, салқындату).

E БӨЛІМІ - СУМЕН ЖАБДЫҚТАУ; ҚАЛДЫҚТАРДЫ ЖИНАУ, ӨНДЕУ ЖӘНЕ ЖОЮ, ЛАСТАНУДЫ ЖОЮ ЖӨНІНДЕГІ ҚЫЗМЕТ.

Бұл секция қатты немесе сұйық өнеркәсіптік немесе тұрмыстық қалдықтар сияқты қалдықтардың әртүрлі түрлерін жинауды, өндеуді және жоюды

ұйымдастыруға, сондай-ақ ластанған учаскелерден қалдықтарды жинауға және жоюға байланысты қызмет түрлерін қамтиды. Қалдықтарды өңдеу немесе ағынды суларды тазарту процесінің өнімдерін алып тастауға немесе басқа өндірістік процестерге шикізат ретінде қызмет етуге болады. Сумен жабдықтау қызметі де осы бөлімге жатады, өйткені ол көбінесе Ағынды суларды тазартумен немесе осындай тазартумен айналысатын кәсіпорындармен бірлесіп жүзеге асырылады.

36. Суды жинау, өңдеу және тарату

36.0 Суды жинау, өңдеу және тарату

36.00 Суды жинау, өңдеу және тарату

Бұл сыныпқа тұрмыстық және өндірістік қажеттіліктер үшін суды жинау, өңдеу және тарату, сондай-ақ әртүрлі көздерден су жинау және әртүрлі тәсілдермен тарату кіреді.

36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату

Бұл кіші сыныпқа мыналар кіреді: өзендерден, көлдерден, ұңғымалардан және басқа көздерден су жинау; жаңбыр суын жинау; сумен жабдықтау үшін суды тазарту; өнеркәсіптік және басқа мақсаттар үшін суды өңдеу; негізгі өнім ретінде Тұщы су алу үшін теңіз суын немесе жер асты суларын тұщыландыру; суды су құбырлары, көлік немесе басқа құралдар арқылы тарату; суару каналдарын пайдалану; су шығынын есепке алу аспаптарына техникалық қызмет көрсету.

37. Ағынды суларды жинау және өңдеу

Бұл бөлім Ағынды суларды жинауды, өңдеуді және ағызуды жүзеге асыратын кәріз жүйелерін немесе кәріз тазарту құрылыстарын пайдалануды қамтиды.

37.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу

37.00 Ағынды суларды жинау және өңдеу

37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу

Бұл сыныпқа мыналар кіреді: кәріз жүйелерін және кәріз тазарту құрылыстарын пайдалану; тұрмыстық немесе өнеркәсіптік қалдықтарды бір рет немесе бірнеше рет пайдаланылатын суды, сондай-ақ жаңбыр суын кәріз жүйесі, жинағыштар, резервуарлар және басқа да Тасымалдау құралдары арқылы жинау және тасымалдау (Ағынды суларды жинауға арналған автокөлік құралдары және т. б.); қазылған шұңқырларды және септикалық тұндырғыштарды, ағызуды босату және тазалау және сарқынды су құдықтарына қызмет көрсету, химиялық зарарсыздандырумен дәретханаларға қызмет көрсету; химиялық заттарды қосу, сүзу, сұйылту, елеу және т.б. сияқты механикалық, химиялық және биологиялық өңдеудің көмегімен ағынды суларды (тұрмыстық және өнеркәсіптік ағынды суларды, жүзу бассейндерінен ағындарды және т. б. қоса алғанда) тазарту; кәріз жүйелеріне және кәріз құбырларын икемді өзектермен тазартуды қоса алғанда, Ағынды суларды тазарту және техникалық қызмет көрсету.

38. Қалдықтарды жинау, өңдеу және жою; материалдарды кәдеге жарату (қалпына келтіру)

Бұл бөлім қалдықтарды жинауды, өңдеуді және жоюды, сондай-ақ қалдықтарды жергілікті тасымалдауды және қайталама шикізат өндіретін қондырғыларды пайдалануды қамтиды.

38.1 Қалдықтарды жинау

Бұл топ қауіпті емес және қауіпті қалдықтарды, мысалы, тұрмыстық қалдықтарды, пайдаланылған батареяларды, пайдаланылған тұрмыстық майлар мен майларды, пайдаланылған мотор және машина майларын, құрылыстан және бұзудан (сынудан) қалдықтарды жинауды қамтиды ғимараттар.

38.11 Қауіпті емес қалдықтарды жинау

38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау

Бұл кіші сыныпқа мыналар кіреді: уақытша сақтау орындарында қауіпті емес қатты тұрмыстық және өнеркәсіптік қалдықтарды жинау: қоқыс жәшіктері мен жәшіктерден, дөңгелектердегі контейнерлерден, резервуарлардан, сыйымдылықтардан және т. б., оларда қайталама материалдық ресурстар болуы мүмкін; қайта пайдалануға жарамды материалдарды жинау (қайталама шикізат); қоғамдық орындарда қоқыс жәшіктерінен қалдықтарды жинау; құрылыс қалдықтарын және ғимараттарды бұзудан қалдықтарды жинау; қылқалам және басқа да құрылыс қоқыстары сияқты құрылыс қоқыстарын жинау және жою; тоқыма бұйымдарын шығарудан қалдықтарды жинау; қауіпті емес қалдықтар үшін қайта өңдеу орындарына қалдықтарды тасымалдау жөніндегі құралдардың қызметі.

F БӨЛІМІ - ҚҰРЫЛЫС

Бұл секция азаматтық мақсаттағы ғимараттар мен объектілерді салу бойынша жалпы Құрылыс және мамандандырылған құрылыс жұмыстарын қамтиды. Жаңа құрылыс, жөндеу, реконструкциялау (жаңғырту) және реставрациялау жұмыстары, дайын конструкциялардан аяқталған ғимараттарды тұрғызу, сондай-ақ уақытша құрылыстарды салу енгізіледі.

43. Мамандандырылған құрылыс жұмыстары

43.2 Электр, су құбыры және басқа жабдықтарды монтаждау және орнату

43.29 Басқа құрылыс-монтаж жұмыстары

43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары

Бұл кіші сыныпқа мыналар кіреді: ғимараттарда немесе басқа құрылыс объектілерінде монтаждау: лифтілер, эскалаторлар, оларды жөндеу және техникалық қызмет көрсетуді қоса алғанда; автоматты және айналмалы есіктер; найзағай бұрғыштар; ауаны тазартудың орталық жүйелері; Жабдықты жобаға сәйкес іргетастарға бекіту және салыстыру арқылы орнату; жабдықтар жиынтығына кіретін конструкцияларды, арматураларды, құбырларды орнату, және т. б.; монтаждаудың дұрыстығын тексеру; жабдықты бос және жүктеме астында сынау; жабдықтың ерекшелігін ескере отырып, қосылыстардың беріктігін және олардың тығыздығын сынау.

N БӨЛІМІ - ӘКІМШІЛІК ЖӘНЕ КӨМЕКШІ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ САЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТ

82 Коммерциялық қызметті қолдауға бағытталған кеңсе әкімшілік және қосалқы қызмет көрсету саласындағы қызмет

Бұл бөлім күнделікті кеңсе әкімшілік қызметтерінің кең спектрін ұсынуды, сондай-ақ басқа кәсіпорындар үшін ағымдағы көмекші функцияларды жүзеге асыруды қамтиды. Сыйақы немесе келісімшарт негізінде. Сондай-ақ, бұл бөлімде басқа топтарға жатпайтын кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпорындарға ұсынылатын көмекші қызметтер бар. 82.99 басқа топтамаларға енгізілмеген қосалқы коммерциялық қызметтерді ұсыну жөніндегі өзге де қызмет

82.99.0 Басқа топтамаларға енгізілмеген, қосалқы коммерциялық қызметтер көрсету жөніндегі өзге де қызмет

Бұл кіші сыныпқа, оның ішінде: жылыту, газ, су, электр энергиясы шығынын есепке алу аспаптарынан көрсеткіштерді алу; басқа топтарға жатқызылмаған өзге де қосалқы коммерциялық қызметтер кіреді.

Төменде кестелік нысанда ҰҚЖ және ЭҚТЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің басқа түрлерімен/кіші түрлерімен кәсіптік қызметтің түрі/кіші түрлерінің бес бөлім бойынша өзара байланысы келтірілген, мұнда ЭҚТЖЖ әрбір тобы үшін ҰҚЖ-дан сабақтар таңдалады және қызмет түрлері мен сабақтар бойынша біріктіріледі (КС әзірлеу кезінде пайдаланылады).

2.2 ЭҚТЖЖ және ҰҚЖ номенклатурасының коммуналдық қызметтер саласындағы өзара байланысы

03-2019 ҚР ҰҚЖ ЭҚТЖЖ түрлерінің номенклатурасы 5 таңбалы (Ішкі сынып)	01-2017 ҚР ҰҚЖ (ҚР Ұлттық кәсіп классификаторы) – ҰҚЖ деңгейлер		
	5 деңгей (сабақ топтары)	сабақтың нақты атауы – кәсіптер, лауазымдар*	
	XXXX-X	XXXX-X-XXX	
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	1329-3 Мамандандырылған электрмен, энергиямен, сумен, бумен, газбен жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	1329-3-002 Бас диспетчер (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны 1329-3-003 Бас инженер (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-007 Қазандық директоры (бастығы) 1329-3-009 Станция меңгерушісі (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-011 Түрлендіру кешенінің мастері (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-012 Қызмет мастері (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-013 Учаске мастері (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-017 Қызмет бастығы (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-018 Ауысым бастығы (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-019 Станция бастығы (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-020 Учаске бастығы (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу) 1329-3-021 Цех бастығы (электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондинционирлеу)	
35.22.0 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы тарату			
35.30.3 Жылу энергиясын беру			
35.30.4 Ауаны баптау			
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары			
38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау		2133-2 Қалдықтар жөніндегі	2133-2-001 Қалдықтар жөніндегі кәсіби маман

	кәсіби мамандар	
35.30.3 Жылу энергиясын беру	2133-3 Энергиямен және сумен жабдықтау жөніндегі кәсіби мамандар	2133-3-004 Жылу желілерінің жабдықтар мен құрылыстарының диагностикасы жөніндегі маман
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	2141-3 Автоматтандыру жөніндегі инженерлер	2141-3-001 Автоматтандыру жөніндегі инженер
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	2141-4 Сапаны бақылау жөніндегі инженерлер	*** Лифттердің сәйкестігін растау жөніндегі сарапшы
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	2141-9 Б.т.к. өнім жөніндегі басқа да өндірістік инженерлер	2141-9-002 Пайдалану мен жөндеуді ұйымдастыру жөніндегі инженер 2141-9-003 Технологиялық жабдықтарды жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі инженер 2141-9-004 Техникалық диагностика жөніндегі инженерлер
36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	2142-9 Б.т.к. басқа да инженер-құрылысшылар	2142-9-006 Су құбырлары-кәріз шаруашылығы жабдықтары мен құрылыстарын пайдалану және жөндеу жөніндегі инженер
36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау 35.30.4 Ауаны баптау 35.30.3 Жылу энергиясын беру 43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	2143-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі инженерлер	2143-2-001 Су тазарту құрылыстары жөніндегі инженер 2143-2-002 Қалдықтарды жинау және жою жөніндегі инженер 2143-2-003 Ағынды суларды тазарту жөніндегі инженер 2143-2-004 Санитариялық-техникалық жабдықтарды техникалық пайдалану жөніндегі инженер 2143-2-005 Ағынды сулар жөніндегі инженер-конструкторлар 2143-2-006 Инженер-сантехник 2144-2-003 Вентиляция жөніндегі инженер 2144-2-007 Вентиляция жүйелерін және санитариялық-техникалық жабдықтарды пайдалану жөніндегі инженер 2144-2-008 Кондиционер жүйесінің инженері 2144-2-010 Жылыту, салқындату және вентиляция жүйелері жөніндегі инженер-механик
35.30.4 Ауаны баптау 35.30.3 Жылу энергиясын беру	2144-2 Өнеркәсіптік жабдықтар және құрал-саймандар жөніндегі инженерлер	2144-2-010 Жылыту, салқындату және вентиляция жүйелері жөніндегі инженер-механик
35.13.0 Электр энергиясын бөлу 35.30.3 Жылу энергиясын беру 35.30.4 Ауаны баптау 35.30.3 Жылу энергиясын беру	2144-9 Б.т.к. басқа да инженер-механиктер	2144-9-006 Баптау және сынақтан өткізу жөніндегі инженер 2144-9-009 Пісіру жөніндегі инженер 2144-9-013 Жылу-салқынмен жабдықтау жөніндегі инженер 2144-9-018 Энергетикалық жабдықтарға қызмет көрсету жөніндегі инженер
37.00.0 Ағынды	2149-9	2149-9-001 Жаңа техника мен технологияны енгізу жөніндегі

суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы басқа да кәсіби мамандар	инженер 2149-9-014 Қалдықтарды қайта өңдеу және пайдалану жөніндегі инженер-технолог
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	2151-1 Инженер-электриктер (жалпы бейін)	2151-1-004 Инженер-электрик
35.30.3 Жылу энергиясын беру	2151-2 Инженер-энергетиктер	2151-2-004 Электр таратушы желі диспетчері 2151-2-030 Автоматтандырылған жүйелер жөніндегі маман 2151-2-007 Ыстық су мен құбыр желілері булар және қазандықтарды қадағалаушы инженер
35.30.3 Жылу энергиясын беру 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу	2151-3 Инженер-жылу техниктері	2151-3-001 Жылу желілері диспетчері 2151-3-002 Тазалау ғимараттары мен жылу техникасы жөніндегі инженерлер 2151-3-004 Жылу техникасы жабдықтарын техникалық пайдалану жөніндегі инженерлер
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	2151-9 Б.т.к. басқа да инженер-электриктер	2151-9-013 Электр берілісі тізбектеріне қызмет көрсету жөніндегі инженерлер
35.30.3 Жылу энергиясын беру	2152-4 Электрондық бақылау-өлшеу құрылғылары жөніндегі инженерлер	2152-4-001 Бақылау-өлшеу аспаптары және автоматика жөніндегі инженерлер
38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	2432-0 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар	2432-0-002 Арнаулы автокөлік қозғалысын ұйымдастыру жөніндегі инженер
35.30.3 Жылу энергиясын беру 43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	3112-2 Өндірісті ұйымдастыру жөніндегі техниктер	3112-2-001 Баптау және сынау жөніндегі техник 3112-4-002 Техник-қараушы
35.30.3 Жылу энергиясын беру 36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу	3113-5 Арнайы жұмыстар жөніндегі техниктер	3113-5-001 Сумен жабдықтау жөніндегі мастер 3113-5-002 Жылумен жабдықтау жөніндегі мастер 3113-5-001 Сумен жабдықтау жөніндегі мастер 3113-5-002 Жылумен жабдықтау жөніндегі мастер
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	3113-9 Б.т.к. басқа да техник-құрылысшылар	3113-9-001 Инженерлік коммуникациялар жөніндегі механик 3113-9-003 Ғимараттарды пайдалану жөніндегі техник
36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды	3114-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды	3114-2-003 Қалдықтарды азайту жөніндегі техник 3114-2-004 Су құбыры-кәріз шаруашылығы желілері мен құрылыстарын пайдалану

суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	бөлу жөніндегі техниктер	жөніндегі техник 3114-2-005 Су құбыры шаруашылығы құрылыстарын пайдалану жөніндегі техник
43.29.8. Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	3115-1 Техник-механиктер (жалпы бейін)	3115-1-001 Механик (жалпы бейін) 3115-1-006 Көтергіш құрылғылардың механигі 3115-1-010 Механик-баптаушы 3115-1-014 Жабдықтарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі техник 3115-1-015 Жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі техник 3115-1-016 Техник-механик (жалпы бейін) 3115-1-017 Электромеханик 3115-1-019 Көтергіш құрылғылардың электромеханигі
35.30.4 Ауаны баптау	3115-8 Салқындату және кондициялау жүйелері жөніндегі техниктер	3115-8-003 Вентиляция техникасы жөніндегі техник 3115-8-004 Ауаны кондиционирлеу жөніндегі техник 3115-8-005 Салқындату және кондиционер жүйелері жөніндегі техник
35.22.0 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы тарату	3118-4 Шикі мұнайды және табиғи газды сақтау және тасымалдау жөніндегі техниктер	3118-4-001 Авариялық-қалпына келтіру пункті мастері 3118-4-003 Газ шаруашылығы, жылыту пеші және қазандық мастері 3118-4-005 Газ жабдықтарын жөндеу және оларға қызмет көрсету мастер 3118-4-011 Мұнай мен газды дайындау және тасымалдау жөніндегі техник
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	3121-2 Техник-энергетиктер	3121-2-009 Электр энергиясын беру жөніндегі техник-энергетик 3121-2-010 Электр энергиясын бөлу жөніндегі техник-энергетик
35.30.3 Жылу энергиясын беру 35.30.4 Ауаны баптау	3121-3 Техник-жылу техниктері	3121-3-001 Мастер-жылу технигі 3121-3-002 Техник-жылу технигі
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	3122-4 Электрондық бақылау-өлшеу құралдары жөніндегі техниктер	3122-4-006 Бақылау-өлшеу аспаптары және автоматика жөніндегі техник
38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	3160-6 Сапаны бақылау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі инспекторлар	3160-6-006 Техникалық қызмет көрсету жөніндегі өндірістік учаске бақылаушысы 3160-6-008 Қалдықтармен кәдеге жарату жөніндегі маман
43.29.8 Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	3160-9 Б.т.к. құрылыс жұмыстарының, сапаны бақылау және еңбекті қорғау жөніндегі басқа да инспекторлар	3160-9-011 Өндірістік-техникалық, пайдалану және ұйымдастыру мәселелері жөніндегі инспектор 3160-9-012 Көтергіш құрылыстар инспекторы
43.29.8 Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары	4322-3 Өндірісті диспетчерлік дайындаумен айналысатын қызметшілер	4322-3-003 Диспетчерлік қызмет (өндірістік-диспетчерлік) операторы 4322-3-004 Диспетчерлік қызмет операторы 4322-3-005 Лифтілерге диспетчерлік қызмет көрсету жөніндегі оператор

36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу	7100-0 Құрылысшы-монтаждаушылар, құрылысшы-әрлеушілер, сылақшылар және электриктерден басқа, тектес қызметтер жұмысшыларының үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)	7100-0-005 Су құбырлары желісін (құбыр жолдары), арналарды жөндеу жөніндегі мастер 7100-0-008 Жүйелерге техникалық қызмет көрсету жөніндегі мастер 7100-0-011 Ұңғымаларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі мастер
35.30.4 Ауаны баптау 36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	7126-9 Б.т.к. басқа да сантехниктер және құбыр төсеушілер	7126-9-002 Су таратушы 7126-9-004 Судың және газдың жоғалуы жөніндегі детектор 7126-9-005 Газ режимінің диспетчері 7126-9-007 Су құбыры-кәріз желісін аралап тексеруші 7126-9-013 Сумен жабдықтау және кәріз жүйелері жабдықтары операторы 7126-9-015 Авариялық-қалпына келтіру жұмыстары слесары 7126-9-020 Газ жабдықтарын пайдалану және жөндеу жөніндегі слесарь 7126-9-022 Газ шаруашылығының слесарь-бақылаушысы 7126-9-024 Ағындар жөніндегі техник-маман
35.30.4 Ауаны баптау	7127-0 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары	7127-0-001 Ауаны кондиционирлеу жөніндегі жабдық механигі 7127-0-002 Кондиционерлерді жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі механик
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	7222-0 Құрал-сайманшылар	7222-0-010 Бақылау-өлшеу аспаптары мен автоматика слесарі ***Авариялық-диспетчерлік қызметтің слесарь-электригі
35.30.3 Жылу энергиясын беру 35.30.4 Ауаны баптау	7239-2 Өнеркәсіптік жабдықтардың слесарлары	7239-2-035 Құбырларды жасау және жөндеу жөніндегі слесарь 7239-2-036 Вентиляция, ауаны кондиционирлеу, пневмокөлік және аспирация жүйелерінің деталдері мен тораптарын жасау жөніндегі слесарь 7239-2-037 Технологиялық құбырлардың тораптары мен детальдарын жасау жөніндегі слесарь 7239-2-040 Жылу берілісі жабдықтарына қызмет көрсету жөніндегі слесарь 7239-2-043 Жылу желілеріне қызмет көрсетуші слесарь 7239-2-044 Вентиляция және кондиционер жүйелерін жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі слесарь 7239-2-050 Қазандық және тозақ дайындау жабдықтарын жөндеу жөніндегі слесарь 7239-2-051 Жылу желілері жабдықтарын жөндеу жөніндегі слесарь 7239-2-052 Жылу берілісі жабдықтарын жөндеу жөніндегі сырлаушы
35.13.0 Электр энергиясын бөлу	7400-0 Электрика, электроника және телекоммуникациялар жөніндегі	7400-0-008 Электр жабдығына қызмет көрсету жөнінде мастер 7400-0-011 Электрика бойынша жұмыскерлер супервайзері (бригадирі)

		жұмысшылардың үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)	
35.13.0 Электр энергиясын бөлу		7411-0 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушылар	7411-0-003 Энергиямен жабдықтау (электр беру) жөніндегі бақылаушы
35.13.0 Электр энергиясын бөлу 43.29.8 Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары		7412-2 Лифтілердің, эксковаторлардың және басқа да көтермегіштердің механиктері мен монтерлері	7412-2-001 Электрлі көтергіштер (лифттердің) монтажшысы 7412-2-002 Эскалаторларға қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі слесарь-электрик 7412-2-003 Лифт электромеханигі ***Лифттер мен эскалаторлар бойынша элетромеханигі
35.13.0 Электр энергиясын бөлу 43.29.8 Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары		7412-4 Электртехникалық өндіріс монтерлері мен механиктері	7412-4-043 Электр өлшеу аспаптарын реттеуші-салалаушы 7412-4-066 Тарату құрылғылары жабдықтарын жөндеу жөніндегі электр слесар
35.13.0 Электр энергиясын бөлу		7421-1 Электр жабдықтарын монтаждаушылар және реттеушілер	7421-1-003 Бақылау-өлшеу аспаптары және автоматика жүйесін баптаушы
35.13.0 Электр энергиясын бөлу		7421-2 Электрондық жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі электр монтерлары	7421-2-010 Электр есептегіштерді пайдалану жөніндегі электромонтер
35.13.0 Электр энергиясын бөлу		7421-3 Навигациялық және радиоэлектрондық құралдарды жөндеушілер және слесарлар	7421-3-027 Аспаптарды, аппаратураны және автоматтандырылған бақылау, реттеу және басқару жүйелерін баптаушы (автоматиканы баптаушылар)
35.22.0 Газ тәрізді отынды құбырлар арқылы тарату		8131-9 Б.т.е. химиялық шикізатты қайта өңдеу және химиялық өнім өндіру жөніндегі басқа да операторлар	8131-9-153 Газ тарату станциясының машинисі 8131-9-164 Газгольдер станциясының операторы
35.30.3 Жылу энергиясын беру		8182-2 Қазандық қондырғысының	8182-2-002 Қазандық қондырғысының операторы 8182-2-003 Қазандық оператор

	операторлары	
36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу	8185-3 Сорғы қондырғылары операторлары	8185-3-002 Сорғы қондырғыларының машинисі
35.30.3 Жылу энергиясын беру	8186-0 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар	8186-0-009 Қазандық машинисті (от жағушы) 8186-0-050 Жаңа және жаңартылған энергия көзінің операторы 8186-0-054 Жылу желілері операторы
36.00.0 Суды жинау, өңдеу және тарату 37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу 38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	8189-0 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары	8189-0-007 Жылу-сумен қамту және кәріз учаскесінің мастері 8189-0-008 Су сорғы станцияларының машинисі (моторшы) 8189-0-021 Су бекіту ғимараттарының операторы 8189-0-023 Су құбыры-кәріз шаруашылығында қашықтықтан басқару пультінің операторы 8189-0-024 Лазер қондырғыларының операторы 8189-0-025 Аэротенктегі оператор 8189-0-026 Биосүзгідегі оператор 8189-0-027 Тұнба алаңындағы оператор 8189-0-028 Метантенктегі оператор 8189-0-029 Тұндырғыштардағы оператор 8189-0-030 Құм тұтқыш және май тұтқыш оператор 8189-0-031 Тор операторы 8189-0-032 Сүзгідегі оператор 8189-0-033 Эмшер операторы 8189-0-035 Тазалау құрылыстарындағы оператор 8189-0-038 Қалдықтарды қайта өңдеу және сұрыптау жөніндегі оператор 8189-0-040 Суландыру және сүзгілеу алаңы операторы 8189-0-041 Тұрғын үй және қоғамдық ғимараттар жабдықтарын басқару пультінің операторы 8189-0-042 Тұнбаны тазалау құрылыстарының операторы 8189-0-043 Арнайы су тазалағыш оператор 8189-0-045 Тұнбаны кептіру құрылысының операторы 8189-0-046 Тұнбаны сусыздандыру құрылысының операторы 8189-0-048 Хлорлау құрылысының операторы
38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	8332-7 Көтергіш контейнерлері бар жүк көлігін қоса алғанда, қоқыс таситын көлік жүргізушілері	8332-7-001 Қоқыс көлігінің жүргізушісі
38.11.0 Қауіпті емес қалдықтарды жинау	9116-0 Аула сыпырушылар және ашық аумақтарды тазалаушылар	9116-0-011 Қалдықтарды өңдеу және сұрыптау жөніндегі жұмысшы ***Контейнерлерді орналастыру және есепке алу жөніндегі маман ***Контейнерлерді жөндеу юойынша слесарь және электр мен дәнекерлеуші
82.99.0 Басқа топтамаларға енгізілмеген, қосалқы коммерциялық қызметтер жөніндегі өзге де қызмет	9629-2 Есептеуіштердің бақылаушылары (көрсеткіштерді есепке алушылар)	9629-2-001 Су құбырлары шаруашылығының бақылаушысы 9629-2-002 Газ шаруашылығының бақылаушысы 9629-2-003 Пеш шаруашылығының бақылаушысы 9629-2-004 Жылу энергиясы жөніндегі контролер 9629-2-005 Электр энергиясы жөніндегі контролер 9629-2-006 Электр, газ және су есептеуіштердің бақылаушысы 9629-2-007 Тұтынушылармен жұмыс жөніндегі оператор
35.30.3 Жылу энергиясын беру 35.30.4 Ауаны баптау	9629-7 Әртүрлі жұмысты атқарушылар	9629-7-001 Кешенді қызмет көрсету және ғимараттарды жөндеу жөніндегі біліктілігі жоқ жұмысшы 9629-7-007 Ауаны кондициялау және жылыту қызметтерінің жабдықтарына қызмет

		көрсету жөніндегі жұмысшы
37.00.0 Ағынды суларды жинау және өңдеу	9629-9 Б.т.к. басқа да біліктілігі жоқ жұмысшылар	9629-9-001 Кәріз каналдарының аршытушы-тазалаушысы 9629-9-006 Лифтші 9629-9-009 Қосалқы жұмысшы
38.11.0 қауіпті емес қалдықтарды жинау		
43.29.8 Басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де құрылыс-монтаж жұмыстары		
<p><u>Ескерту :</u></p> <p>1) * - 6 деңгей (сабақтардың нақты атаулары-кәсіптер, лауазымдар)2-кестені (ҚКП картасы) қарастыру қажет.</p> <p>2) ** - кәсіптің кодтары мен деректері 2023 жылы ҰҚЖ-ға (ҚР ҰК 01-2017) өзгерістер жобасына ұсынылды, 19.10.2023 ж.№ 24-02-24/2390-И және 16.02.2023 ж. № 24-5-18/221-ВН қосу үшін әлеуметтік негіздемелермен қолдау көрсетілген өтінімдер.</p> <p>3) *** - код ҰҚЖ-ға енгізу үшін ұсынылады .</p>		

Осы СБШ да есепке алынбаған сабақтас кәсіптерді мына жерден қараңыз «Құрылыс» СБШ және «әлеуметтік инфрақұрылым ғимараттары мен объектілерін пайдалану» СБШ.

3. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

(СБШ-ның негізгі ПАЙЫМЫ, мақсаттары мен міндеттері)

СБШ мақсаты экономика талап ететін біліктілік нарығын дамыту мүмкіндігі болып табылады.

СБШ мақсаты-салада танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасын, экономиканың перспективаларын, басымдықтарын және саланы дамыту стратегиясын ескере отырып, ҰБК негізінде қолданыстағы біліктіліктерге қойылатын талаптарды тұжырымдау, сондай-ақ салааралық құзыреттер мен сабақтас кәсіп түрлерін (біліктіліктерді)көрсете отырып, біліктілік деңгейлері бойынша кәсіптерді (кәсіп карточкаларын) картаға түсіру.

СБШ міндеті саланың қолданылатын және перспективалық технологияларын ескере отырып, қызметкерлердің функционалдық мінез-құлқына, іскерлігіне, дағдылары мен біліміне қойылатын талаптарды айқындау, кейіннен кәсіптік стандарттарды әзірлеу үшін коммуналдық қызметтерді жеткізуге қызмет көрсету болып табылады.

Саланың миссиясы: экономикаға сұранысқа ие біліктіліктер нарығын дамытудың салалық стратегиясын, еңбек нарығы мен білім беру қызметтері нарығының сипаттамаларын, салада кадрлар даярлау жүйесін қалыптастыруда тәуелсіз, ашық және объективті тәсілді қамтамасыз ету коммуналдық қызметтерді жеткізуге қызмет көрсету, оның ішінде нақты біліктілік алу, біліктілік деңгейін арттыру, біліктілікті растау арқылы ерекшеліктерді дамытудың әртүрлі траекторияларын жоспарлау.

Осы СБШ Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 14 қыркүйектегі № 384 бұйрығымен бекітілген Салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) өзектендіру қағидаларында айқындалған құрылымды ескере отырып, қайта бекіту мақсатында өзектендірілді және 11 бөлімнен тұрады.

СБШ-ны өзектендіру бұрын бекітілген сәулет, қала құрылысы және құрылыс салаларындағы әлеуметтік әріптестік және әлеуметтік және еңбек қатынастарын реттеу жөніндегі салалық комиссия отырысының 2023 жылғы 10 наурыздағы № 35 хаттамасы негізінде жүргізілді.

4. «КОММУНАЛДЫҚ ҚЫЗМЕТТЕР» САЛАСЫНЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ

(кәсіптік қызметтің түрін/кіші түрін және кәсіптік қызметтің түрін/кіші түрін кәсіптік қызметтің басқа түрлерімен/кіші түрлерімен бес бөлім бойынша өзара байланысын сипаттау)

Қазақстанда біліктілік деңгейі бойынша жұмыс орындарын бағалау үшін 12 мыңға жуық түрлі кәсіптер мен лауазымдарды жинақтайтын ҰҚЖ пайдаланылады. ҰҚЖ кәсіп түрін жіктеуге мүмкіндік береді және жұмыс орындарының күрделілік дәрежесі олар үшін қажетті дағдылар деңгейі туралы түсінік береді.

ҰҚЖ 2008 Қызметтердің халықаралық стандарттық жектеушіні (ҚХСЖ-08) – international standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08) үйлестірілген. ҚХСЖ-08, ҰҚЖ 01-2017, ЭҚТЖЖ бөлінісінде толық ақпарат «3-кесте. Кәсіптік біліктілік картасы» келтірілді. ҚХСЖ-08, ҰҚЖ 01-2017, ЭҚТЖЖ бөлінісінде толық ақпарат «3-кесте. Кәсіби біліктілік картасы».

ҰҚЖ-да әр сабаққа бес деңгейлі жіктеу жүйесі (негізгі топтар, кіші топтар, шағын топтар, бастауыш топтар, сабақ топтары) болып табылатын жеке код беріледі.

Еңбек нарығындағы нақты атауда «сабақ топтарына» кіретін сабақтар болуы мүмкін, ол үшін ҰҚЖ кодтаудың бес деңгейлі жүйесі соңғы үш белгісі бар (XXXX-X-XXX) алтыншы деңгеймен толықтырылады.

Барлық сабақтар шартты түрде 9 негізгі топқа бөлінеді, мұнда 1-2 топқа жоғары дағдылар, 3-8 – орташа, 9 – топ-төмен дағдылар кіреді.

Экономикалық қызмет түрлерінің номенклатурасынан (5 таңбалы) қызмет түрлері бойынша ҰҚЖ-дан сабақтар (кәсіптер, лауазымдар) номенклатура бойынша сабақтар топтарын және тиісінше кәсіптік стандарттар топтарын көрсетеді.

Төменде кестеде берілген кодтары бар ҰҚЖ деңгейлері, сондай-ақ кәсіби стандарттарды әзірлеу кезінде қолданылатын сабақтардың нақты атаулары көрсетілген.

4.1 ҰҚЖ деңгейлері, коммуналдық қызметтер саласындағы кәсіптер мен лауазымдардың толық жазылуы

Негізгі топтар	Бастапқы топтар	Сабақ топтары
X	XXXX	XXXX-X
1. Басшылар мен мемлекеттік қызметшілер	1329 Б.т.к. мамандандырылған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдықтау және көлік бөлімшелерінің басқа да басшылары (басқарушылары)	1329-3 Мамандандырылған электрмен, энергиямен, сумен, бумен, газбен жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)
2. Кәсіби мамандар	2133 Қоршаған ортаны қорғау саласындағы кәсіби мамандар	2133-2 Қалдықтар жөніндегі кәсіби мамандар 2133-3 Энергиямен және сумен жабдықтау жөніндегі кәсіби мамандар
	2141 Өндіріс инженерлері,	2141-3 Автоматтандыру жөніндегі инженерлер

	оның ішінде өнім жөніндегі инженерлер	2141-4 Сапаны бақылау жөніндегі инженерлер 2141-9 Б.т.к. өнім жөніндегі басқа да өндірістік инженерлер.
	2142 Инженер-құрылысшылар	2142-9 Б.т.к. басқа да инженер-құрылысшылар
	2143 Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі инженерлер	2143-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі инженерлер
	2144 Инженер-механиктер	2144-2 Өнеркәсіптік жабдықтар және құрал-саймандар жөніндегі инженерлер 2144-9 Б.т.к. басқа да инженер-механиктер
	2149 Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы кәсіби мамандар	2149-9 Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы басқа да кәсіби мамандар
	2151 Инженер-электриктер	2151-1 Инженер-электриктер (жалпы бейін) 2151-2 Инженер-энергетиктер 2151-3 Инженер-жылу техниктері 2151-9 Б.т.к. басқа да инженер-электриктер
	2152 Инженер-электрониктер	2152-4 Электрондық бақылау-өлшеу құрылғылары жөніндегі инженерлер
	2432 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар	2432-0 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар
3. Техник-мамандар және өзге де көмекші кәсіби қызметкерлер	3112 Өнеркәсіп пен өндірістегі техниктер	3112-2 Өндірісті ұйымдастыру жөніндегі техниктер
	3113 Техник-құрылысшылар	3113-5 Арнайы жұмыстар жөніндегі техниктер 3113-9 Б.т.к. басқа да техник-құрылысшылар
	3114 Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі техниктер	3114-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі техниктер
	3115 Техник-механиктер	3115-1 Техник-механиктер (жалпы бейін) 3115-8 Салқындату және кондициялау жүйелері жөніндегі техниктер
	3118 Мұнай-газ ісінің техниктері	3118-4 Шикі мұнайды және табиғи газды сақтау және тасымалдау жөніндегі техниктер
	3121 Техник-электриктер	3121-2 Техник-энергетиктер 3121-3 Техник-жылу техниктері
	3122 Техник-электроншылар	3122-4 Электрондық бақылау-өлшеу құралдары жөніндегі техниктер
	3160 Сапаны бақылау және еңбекті қорғау жөніндегі құрылыс жұмыстарының инспекторлары	3160-6 Сапаны бақылау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі инспекторлар 3160-9 Б.т.к. құрылыс жұмыстарының, сапаны бақылау жөніндегі басқа да инспекторлар
4. Әкімшілік саласындағы қызметшілер	4322 Өндірістегі есепке алу жөніндегі қызметшілер	4322-3 Өндірісті диспетчерлік дайындаумен айналысатын қызметшілер
7. Өнеркәсіп, құрылыс, көлік және басқа да жұмысшылар байланысты сабақтар	7100 Құрылысшы-монтажшылар, құрылысшы-әрлеушілер, сылақшылар және электриктерден басқа, тектес қызметтер жұмысшыларының үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)	7100-0 Құрылысшы-монтаждаушылар, құрылысшы-әрлеушілер, сылақшылар және электриктерден басқа, тектес қызметтер жұмысшыларының үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)
	7126 Сантехниктер және құбыр жүргізушілер	7126-9 Б.т.к. басқа да сантехниктер және құбыр төсеушілер
	7127 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары	7127-0 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары
	7222 Құрал-сайманшылар	7222-0 Құрал-сайманшылар

	7239 Б.т.к. слесарлар және жөндеушілер	7239-2 Өнеркәсіптік жабдықтардың слесарлары
	7400 Электрика, электроника және телекоммуникациялар жөніндегі жұмысшылардың үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)	7400-0 Электрика, электроника және телекоммуникациялар жөніндегі жұмысшылардың үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)
	7411 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушылар	7411-0 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушылар
	7412 Электр берілісі линияларынан басқа, электромеханиктер және электромонтерлер	7412-2 Лифтілердің, эксковаторлардың және басқа да де көтермегіштердің механиктері мен монтерлері
		7412-4 Электртехникалық өндіріс монтерлері мен механиктері
	7421 Электроника жөніндегі жұмысшылар	7421-1 Электр жабдықтарын монтаждаушылар және реттеушілер
		7421-2 Электрондық жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі электр монтерлары
		7421-3 Навигациялық және радиоэлектрондық құралдарды жөндеушілер және слесарлар
8. Өндірістік жабдықтардың операторлары, құрастырушылар және жүргізушілер	8131 Химиялық шикізатты қайта өңдеу, химиялық және фотографиялық өнімді өндіру жөніндегі операторлар	8131-9 Б.т.е. химиялық шикізатты қайта өңдеу және химиялық өнім өндіру жөніндегі басқа да операторлар
	8182 Бойлерлер мен бу машиналарының операторлары	8182-2 Қазандық қондырғысының операторлары
	8185 Компрессорлық, сорғы, тоңазытқыш және ұқсас қондырғылар операторлары	8185-3 Сорғы қондырғылары операторлары
	8186 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар	8186-0 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар
	8189 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары	8189-0 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары
	8332 Жүк автомобильдерінің жүргізушілері	8332-7 Көтергіш контейнерлері бар жүк көлігін қоса алғанда, қоқыс таситын көлік жүргізушілері
9. Біліктілігі жоқ жұмысшылар	9116 Аула сыпырушылар және ашық аумақтарды тазалаушылар	9116-0 Аула сыпырушылар және ашық аумақтарды тазалаушылар
	9629 Б.т.к. біліктілігі жоқ жұмысшылар	9629-2 Есептеуіштердің бақылаушылары (көрсеткіштерді есепке алушылар)
		9629-7 Әртүрлі жұмысты атқарушылар
		9629-9 Б.т.к. басқа да біліктілігі жоқ жұмысшылар

5. «КОММУНАЛДЫҚ ҚЫЗМЕТТЕР» САЛАСЫН ТАЛДАУ

(статистика, жаңа технологиялар, халықаралық үрдістер, нормативтік база, кәсіптік-біліктілік бөлінісіндегі саланың (саланың) құрылымын талдау, жаңа кәсіптер мен біліктіліктер, жұмыс күшінің күтілетін сұранысы мен ұсынысы)

статистика

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласы өзара байланысты екі негізгі элементті білдіреді:

1) сумен, газбен, жылумен, электрмен жабдықтауды және су бұруды, жалпы пайдаланылатын объектілерді және елді мекендердің аумағын абаттандыруды және күтіп ұстауды қамтамасыз ететін жүйелерді қамтитын коммуналдық сектор;

2) коммуналдық қызметтердің негізгі тұтынушысы болып табылатын көпшәтерлі тұрғын үйлерді (бұдан әрі – КЖТ) және жеке үй құрылыстарын қамтитын тұрғын үй секторы.

Тұрғын үй-коммуналдық қызметтер-бұл халықтың өмір сүру деңгейін анықтайтын негізгі өмірлік тауарлардың бірі, өйткені олардың қанағаттануы немесе қажеттіліктері халықтың көңілінен шығады. Қоршаған ортаның жағдайы адамдардың өмірінің сапалық сипаттамаларына тікелей әсер етеді. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі адам өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны құру үшін негізді қамтамасыз ететін негізгі заңнаманың бөлігі болып табылады.

Халыққа коммуналдық қызметтерді ұсыну мәселелері ұлттық, мемлекеттік стандарттарда, санитарлық-эпидемиологиялық талаптарда, техникалық регламенттерде және тиісті салалардағы нормативтік құқықтық актілерде көзделген талаптармен регламенттеледі.

Коммуналдық қызметтер тізбесіне және коммуналдық қызметтерді ұсынудың үлгілік қағидаларына сәйкес коммуналдық қызметтер тізбесіне жылу, энергия, газ және сумен жабдықтау, су бұру, лифтілерге қызмет көрсету, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және әкету жатады.

2022 жылғы наурызда жүргізілген «халықтың өмір сүру сапасы» сауалнамасының деректері бойынша респонденттердің 42,9% – ы тұрғылықты жері бойынша ауыз судың сапасына, 42,7% – ы ауаның тазалығына, 48,7% – ы тұрғын үйге іргелес аумақтың тазалығына, 54,9% – ы тұрғын үйдің сапасына, 66,6% - ы тұратын тұрғын үйдің сыртқы шуылына қанағаттанған, мемлекет тарапынан қолдау шаралары бойынша 39,9% және 35,1% тұрғын үй сатып алу мүмкіндігіне ішінара қанағаттанды.

Тұрғын үй қорын абаттандыру динамикасы абаттандырумен жабдықталған қалалық және ауылдық тұрғын үй қоры бөлінісінде кесте түрінде ұсынылған.

5.1 Қазақстан Республикасының абаттандырылған тұрғын үй қорының үлес салмағы, %

Игіліктің түрлері-құрылыстар	2017 ЖЫЛ			2021 ЖЫЛ			2023 ЖЫЛ		
	барлық тұрғын үй қоры	оның ішінде		барлық тұрғын үй қоры	оның ішінде		барлық тұрғын үй қоры	оның ішінде	
		қала	ауыл		қала	ауыл		қала	ауыл
Сумен жабдықтау	98	100	96	98	100	96	98	100	96
кәріз	68	87	37	73	89	43	76	91	49
орталық жылыту	41	62	3	43	64	4	45	66	5
газбен (сұйытылғанды қоса алғанда)	88	82	97	87	81	97	85	79	97
орталық ыстық сумен жабдықтау	36	56	2	37	56	2	38	57	2
жуынатын бөлме немесе душ	42	63	7	43	62	8	62	64	10
еден электр плиталары	11	16	1	12	18	2	18	20	2

Дереккөз: ҚР АСПИРІ БНС деректері

Қазақстан Республикасында жыл сайын үй шаруашылықтарындағы жайлылық деңгейі артып келеді. 2023 жылы негізгі орталық жылытумен қамтамасыз ету үлесі 2017 жылдан бастап 4 пайыздық пунктке (п. п.), ал орталық ыстық сумен жабдықтау 2 п. п., орталық кәріз 8 п. п., ванна және душ жабдықтары 20 п. п. өсті.

5.2-кестеге сәйкес 2017 және 2021 жылдармен салыстырғанда тұтастай алғанда республика бойынша 2023 жылы Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауа баптау; Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинау мен бөлуді бақылау сияқты экономикалық қызмет түрлері бойынша ЖӨӨ-нің тұрақты өсуі байқалады.

5.2 Валовой региональный продукт по видам экономической деятельности за 2023 год, в сравнении с 2017 и 2021 годами (млн. тенге)

Қазақстанның Өңірлері	Электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау			Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинау мен таратуды бақылау		
	2017	2021	2023	2017	2021	2023
Қазақстан Республикасы	903 522,7	1 310 044,3	1 601 676,5	141 734,5	219 906,7	263 049,4
Ақмола	28 952,0	59 102,2	83 411,6	4 388,2	5075,1	6 015,8
Ақтөбе	66 659,5	86 201,3	103 093,2	8 206,8	18 572,1	16 992,6
Алматы	41 299,0	67 361,0	64 686,6	4 409,5	6 493,9	6 859,9
Жетісу			21 580,0			2 290,3
Атырау	27 374,3	57 878,8	65 466,7	12 062,8	21629,3	27 031,3
Батыс Қазақстан	32 423,9	44 412,3	43 025,8	6 072,1	5 808,0	7 754,2
Жамбыл	37 803,7	66 124,1	77 279,9	2 310,4	2942,8	3 544,2
Қарағанды	143 217,3	198 340,4	197 273,4	34 924,3	52361,8	56 423,4
Ұлытау			22 380,5			6 207,5
Қостанай	25 125,3	33 841,1	43 769,4	5 312,4	7061,1	10 119,4
Қызылорда	21 902,3	34 183,8	38 582,8	3 516,6	4932,3	6 185,6
Маңғыстау	64 040,1	73 335,8	99 791,6	10 590,3	10 438,8	14 980,6
Түркістан (ОҚО)	47 583,7	36 695,0	37 907,3	7 953,4	4 360,3	3 853,3
Шымкент қ.		51 149,3	54 991,0		15 770,4	19 109,5
Павлодар	128 790,6	193 059,1	250 447,1	10 233,4	21 521,8	18 434,8
СҚО	31 516,6	35 891,7	41 690,8	4 288,0	8 819,2	11 131,1
ШҚО	75 180,0	95 909,3	89 109,5	8 284,0	9 470,2	8 174,1
Абай			28 568,3			6 102,8
Астана қ.	38 547,2	71 786,7	91 283,1	5 572,2	9 779,5	10 714,8
Алматы қ.	93 107,2	104 772,4	147 337,9	13 610,1	14 870,1	20 494,2

Дереккөз: ҚР АСПИРІ БНС деректері

Өсудің тұрақтылығы іскерлік белсенділік пен жұмыспен қамтуды қолдау, даму бағдарламаларын іске асыру үшін Ұлттық қордың қаражатын пайдалана отырып, контрциклдік макроэкономикалық реттеу саясаты есебінен қамтамасыз етілді.

2023 жылы республика бойынша статистика деректеріне сәйкес:

электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау секторында 1 910 кәсіпорын жұмыс істейді (2017 жылы 1 368, 2021 жылы 1 788 кәсіпорын болған);

сумен жабдықтау; қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою

жөніндегі қызмет секторында 2 781 кәсіпорын жұмыс істейді (2017 жылы 2 507, 2021 жылы 2 760 кәсіпорын болған).

Бұл салаларда кәсіпорындар санының өсуі байқалады.

Сонымен қатар, жалақының төмен деңгейіне байланысты білікті кадрлардың жетіспеушілігі және сектордың еңбек ресурстарымен қамтамасыз етілмеуі өзекті мәселелер болып табылады.

2027 жылға қарай «АМАНАТ» партиясының 2023-2027 жылдарға арналған «Халықпен бірге» сайлауалды бағдарламасын орындау бойынша Жол картасы шеңберінде жоспарланған:

- жылумен, сумен жабдықтау және су бұру желілерінің тозуын 44% - ға төмендету (2024 жылы 49% - ға);

- ауыз суға қолжетімділікті қамтамасыз ету, оның ішінде қалаларда 2025 жылға қарай 100% - ға (2024 жылы 99,5% - ға); ауылдарда 2025 жылға қарай 100% - ға (2024 жылы 98% - ға).

Қойылған міндеттерді уақтылы және сапалы іске асыру мақсатында республиканың әрбір елді мекені ескерілген ауыз сумен кезең-кезеңмен қамтамасыз ету жоспары әзірленді. Республика бойынша барлығы 89 қаланың 68-ное жаңа құрылыс, жаңғырту және қайта жаңарту қажет. Бүгінгі таңда 65 Қала 100% орталықтандырылған сумен қамтамасыз етілген, қалған 24 қаланы 2025 жылдың соңына дейін қамтамасыз ету жоспарлануда.

6 256 ауылдың 5 130-ы сумен қамтамасыз етілген (4 308 ауыл орталықтандырылған сумен қамтамасыз етілген, 822 ауылда кешенді блон-Модульдер (КБМ) орнатылған. Сондай-ақ, 1 126 ауыл мәселелерін шешу 2025 жылдың соңына дейін жоспарланған (ауылдардың 69%-ы КБМ-мен қамтамасыз етеді).

2024 жылы 3,5 мыңнан астам жылумен, сумен жабдықтау және су бұру желілерін жаңғырту жүргізілуде.

Осы саладағы егжей-тегжейлі талдау, жай – күйін бағалау және проблемалық мәселелер Қазақстан Республикасы Үкіметінің 23.09.2022 ж. № 736 Қаулысымен бекітілген Тұрғын үй-коммуналдық инфрақұрылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында (бұдан әрі-ТКШ тұжырымдамасы) келтірілген.

5.3 Саланы дамытудың негізгі нысаналы индикаторларының жоспарлы мәндері

Сфера	Индикатор	Өлшем бірлігі	Мәндер					
			2016 жыл	2021 жыл	2022 жыл	2023 жыл	2024 жыл	2025-2029 жж
Инфрақұрылым	Орталықтандырылған сумен қамтамасыз ету:							
	қалаларда	%	88,0	98,0	100	99	99,5	100
	ауылдық елді мекендер	%	52,3	91,8	100	96,3	98	100
	Жылумен, сумен жабдықтау және су бұру желілерінің тозуын азайту	%			51	50	49	48-40
	Қалалардағы Ағынды	%		74,9	77,7	77,7	79	84-98,1

Сфера	Индикатор	Өлшем бірлігі	Мәндер					
			2016 жыл	2021 жыл	2022 жыл	2023 жыл	2024 жыл	2025-2029 жж
	суларды тазарту деңгейі							
	Жерасты және жер үсті коммуникацияларын түгендеу	га				83,1	60,2	17,4-15,8

Дереккөз: ҚР АӘК БНС деректері, ҚР даму стратегиялары

2020 жылдың қорытындысы бойынша елімізде сумен жабдықтау қызметтеріне қолжетімділік 94,1% құрады, оның ішінде: ауылдарда – 90,1%, қалаларда – 90,5%, 2021 жылға қарай ауылдарда – 91,8%, қалаларда – 98% жоспарлы көрсеткіштерге қол жеткізілді».

2029 жылға дейін Қазақстан халқы сапалы ауыз суға қолжетімділікпен 100% қамтамасыз етілуі тиіс.

Коммуналдық шаруашылық коммуналдық инфрақұрылымның тозуының жоғары деңгейімен сипатталады, ҚР ТЖМ және ЖАО Республикалық дағдарыс орталығының мәліметтері бойынша, 2022-2023 жылдардағы жылыту маусымы басталғаннан бері тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінде 26 технологиялық бұзушылық орын алды:

- 2 Ақмола және Алматы облыстарындағы дербес қазандықтарда;
- 11 жылумен жабдықтау желілерінде Жетісу (1), Қарағанды (7), Павлодар (1), Астана (1), Алматы (1);
- 13 сумен жабдықтау желілерінде Абай (1), Ақмола (2), Алматы (1), ШҚО (1), БҚО (1), Қарағанды (1), Павлодар (1), СҚО (2), Ұлытау (1), Астана (2).

Сәйкес ЖКИ тұжырымдамасы жылу, сумен жабдықтау және су бұру желілерінің тозуының жалпы көрсеткіші 2029 жылға қарай 40% - ға дейін азайтылуы тиіс.

Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің бастамасымен бірыңғай ақпараттық қызмет ашылды.

Мұндай жұмыстың мақсаты-Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласында халықпен тиімді диалогты арттыру.

Ақпараттық қызмет Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласында консультациялық қызметтер көрсетеді

Анықтама:

Жұмыс уақыты: жұмыс күндері 9: 00 - ден 18: 30-ға дейін.

Байланыс телефондары:

- құрылыс мәселелері бойынша 8 (7172) 98-33-50;
- тұрғын үй және тұрғын үй қатынастары мәселелері бойынша 8 (7172) 98-30-59;
- кондоминиум объектісін басқарудың жаңа нысандарына көшу мәселелері бойынша (МИБ, ЖС, ПИК) 8 (7172) 98-34-86.

ҚР-дағы коммуналдық қызметтер ТМД және Орталық Азия елдері арасында ең арзан қызметтердің бірі болып қала береді. 2023 жылы Қазақстанда көлемі 85 шаршы метр (әдетте бұл үш бөлмелі пәтер) жеткілікті үлкен пәтер үшін орташа айлық коммуналдық төлем шамамен 55 долларды

құрайды. АҚШ (25 мың теңге). Бұл сомаға электр энергиясы, жылыту және кондиционерлеу, сумен жабдықтау және дренаж, қоқыс шығару кіреді.

85 шаршы метрлік пәтер-бұл Еуропа елдері үшін әдеттегі тұрғын үй. ҚР стандарттары бойынша 55-60 шаршы метрге жуық пәтер үшін төлем тиісінше айтарлықтай аз: шамамен 35-40 АҚШ доллары.

Бұл сандар бұрынғы және Орталық Азияны қоса алғанда, ТМД елдерінің көрсеткіштерімен салыстыруға болады, сондай-ақ қызығушылық үшін Балтық елдерінің рейтингіне енгізілген.

Жалпы, ҚР-да «коммуналдық қызмет» жеткілікті арзан ғана емес, сонымен қатар-коммуналдық төлемдердің орташа жалақымен ең қолайлы арақатынасы (яғни, барлық салықтар мен аударымдар шегерілгеннен кейін).

Қазақстанда коммуналдық төлемдер бір нетто жалақысының 9,7% - % алады, яғни тіпті бір адамға оларды төлеу үстеме емес, дегенмен, әдетте мұндай алаңдағы пәтерлерде отбасылар тұрады және осындай отбасылардың екі мүшесі жалақы алады.

Салыстыру үшін: арақатынасы бойынша екінші орында тұрған Беларуссияда коммуналдық қызметтер бір «таза» жалақының 10,4% -, «алады», Өзбекстанда-11,9%, Әзірбайжан мен Грузияда-14% - дан астам, Ресейде, Литвада және Эстонияда-16% - дан астам, Арменияда-18%, Украинада - 21,7%, ал Латвияда - бірден өте үстеме 29,6%.

Жалпы әлемде әмиян үшін ең «ауыр» - Пәкістандағы коммуналдық төлемдер: бірден бір жалақының 46,3%. Антилидерлерге Филиппин (28,9%), Греция (23,6%) және Сербия (22,6%)кіреді.

Бірақ ҚР-ға жақын көрсеткіштер Венесуэла (9,9%), Аргентина (10%), Португалия (10,8%), Германия (10,8%) және Ұлыбритания (11,1%) сияқты елдерде байқалады.

5.4 ТМД, Орталық Азия және Балтық елдері тұрғындарының коммуналдық төлемдері

ТМД, Орталық Азия және Балтық елдері тұрғындарының орташа айлық жалақысындағы коммуналдық төлемдердің сомасы мен үлесі (2023 жыл)		
<i>Ел</i>	<i>Үлесі</i>	<i>Сомасы (долл.АҚШ)</i>
Қазақстан	9,7%	55,4
Беларусь	10,4%	49,6
Өзбекстан	11,9%	41,2
Әзірбайжан	14,4%	54,8
Грузия	14,7%	70,4
Ресей	16,0%	89,9
Литва	16,3%	205,4
Эстония	16,7%	261,3
Армения	18,0%	111,0
Украина	21,7%	87,9
Латвия	29,6%	323,5

* ауданы 85 ш. м. пәтер үшін электр энергиясының, жылытудың, сумен жабдықтаудың, су бұрудың, кондиционерлеудің және қоқысты шығарудың айлық құны.

Қазақстандық статистиканың көрсеткіштері жалпы осы деректерге жақын.

Мәселен, ҚР Аспирі Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша бір үй шаруашылығының Коммуналдық қызметтерге, тұрғын үйді күтіп ұстауға және жөндеуге жұмсаған шығындары ағымдағы жылдың үшінші тоқсанында орта есеппен 39,4 мың теңгені құрады (яғни, жаздың жылы және күздің басында айына 13 мың теңгеден сәл астам). Жалпы 2023 жылдың үшінші тоқсанында үй шаруашылықтарының жалпы шығыстары орташа есеппен айына 307 мың теңгені құрады.

Яғни, «коммуналдық қызметке» тұрғын үйді жөндеу және күтіп ұстау орташа отбасының барлық шығындарының тек 4,3% -3 ғана жұмсады.

Қазақстандағы орташа үй шаруашылығы 3-4 адамнан тұрады, ал бұл үй шаруашылықтарының табысы әдетте екі ересек мүшенің жалақысын құрайды.

Мұнда да осындай сәтті атап өту маңызды: инфляцияны және өмірдің барлық салаларында бағаның жалпы өсуін ескере отырып, «коммуналдық қызметке» және тұрғын үйді ұстауға кететін шығындар біртіндеп артып келе жатқанымен, бұл шығындардың үлесі 2020 жылдан бастап халықтың барлық шығындарынан іс жүзінде өзгерген жоқ, бұрын тіпті төмендегенін көрсетті.

Яғни, ҚР-дағы коммуналдық қызметтер жалпы алғанда арзан, сондай-ақ халықтың жалақысы мен шығыстарын ескере отырып, жеткілікті жүкқұжат емес.

жаңа технологиялар.

ТКШ тұжырымдамасында қабылданған жоспарларға сәйкес, жаңа технологияларды (коррозияға қарсы, энергия тиімді) трансферттеу және әзірлеу мақсатында ТКШ секторында ғылыми-техникалық құжаттаманы жетілдіре отырып, ғылыми-зерттеу жұмыстары белсенді іске асырылатын болады.

Жобалау кезінде заманауи ғылыми-техникалық әзірлемелер мен эксперименттік зерттеулерге негізделген, құрылыстағы жаңа технологиялардың бірыңғай мемлекеттік тізілімінде орналастырылатын технологиялар мен прогрессивті техникалық шешімдер қолданылатын болады.

Тарифке жүктемені азайту және сарқынды суларды тазартуға маманданған табиғи монополиялар (ТМС) субъектілерінің инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін биогаз станцияларының электр энергиясын өндіру, тазартылған сарқынды суларды техникалық сумен жабдықтауға және суаруға қайта пайдалану, қайта өңделген тұнба шөгінділерін өткізу есебінен қосымша табыс алу технологиялары (тыңайтқыш үшін, құрылыста пайдалану үшін) енгізілетін болады.

Көрсетілетін қызметтердің сапасын бақылауды қамтамасыз ету Бақылау-өлшеу жабдықтарын және деректерді жинаудың масштабталатын жүйелерін және жедел диспетчерлік басқаруды енгізу есебінен жүзеге асырылатын болады.

ТМС кезең-кезеңімен 2024 жылдан бастап SCADA/EMS жүйесі енгізіледі, ол нақты уақыт режимінде ресурстарды есепке алуды қамтамасыз етеді,

шығындарды анықтайды және тиісті инфрақұрылымды жаңғырту қажеттілігін айқындайды.

Қазақстанда елді мекендердің сумен қамтамасыз етілуін бақылауға мүмкіндік беретін интерактивті карта іске қосылды.

Шымкент қаласының су арнасындағы өндірістік процестерді «су ресурстары – Маркетинг» ЖШС Автоматтандыру тәжірибесі масштабталатын болады.

ТМС ақпараттық жүйелері тұрғын үй қатынастары және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы электрондық ақпараттық ресурстарды орталықтандырылған жинау мен сақтаудың ақпараттық жүйесімен (бұдан әрі - орталықтандырылған алым АЖ) интеграцияланатын болады, ол **ТКШ**-ның бүкіл саласы бойынша шоғырландырылған ақпаратты қамтамасыз етеді.

Тұрғын үй қоры мен тұрғындар туралы, энергия ресурстарын тұтыну, ТКШ объектілерінің ағымдағы жай-күйі, инженерлік коммуникациялар туралы мәліметтерге қатысты ақпарат цифрландырылады және сала субъектілерінің электрондық ресурстары мен ақпараттық жүйелеріндегі пайдаланушылар үшін бұдан әрі орталықтандырылған алым АЖ платформасына беріле отырып қолжетімді болады, ол ТКШ Қазорталығына сенімгерлік басқаруға берілетін болады.

ТКШ ҚазОрталығы бұдан бұрын қаржы лизингі (Лизинг мерзімі 48 ай, сыйақы мөлшерлемесі 4% - дан бастап) шеңберінде бөлінген қайтарымды қаражат есебінен немесе нысаналы қарыз беру жолымен отандық өндірістің КТЖ жалпы үй аспаптарымен жарақтандыру үшін ТКШ-ны қаржыландыруды ұсынатын болады.

Инженерлік желілердің интерактивті карталарын қалыптастыру, тұрғындар мен бизнестің қолданыстағы инфрақұрылым бойынша ақпаратқа ашық қол жеткізуін қамтамасыз ету мақсатында елдің елді мекендерінің салынған аумақтарының инженерлік коммуникациялары түгенделетін болады.

Тұрғындардың ресурстарды тұтынуды есепке алудың жаңа технологияларының жүйелерінің артықшылықтары туралы хабардарлығын арттыру шеңберінде Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру бойынша ақпараттық түсіндіру жұмыстары жүргізілетін болады.

Коммуналдық қызметтерді есепке алудың «ақылды» аспаптарын орнатудың артықшылықтары туралы түсіндіру приборлауға қызығушылықты арттыруға және тұтынушылардың құқықтарын «көрсетілген қызметтер фактісі бойынша төлеу» артық есептеулерінен қорғауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, ТКШ саласындағы жаңа технологиялардың мемлекеттік тізіліміне ашық қолжетімділік тұрғындардың энергия тұтыну кезінде үнемдеуді қамтамасыз ететін неғұрлым тиімді материалдар, жабдықтар туралы хабардарлығын едәуір арттырады.

халықаралық тенденциялар

Шет елдердің қаралған тәжірибесі Еуропалық Одақ елдерінің тәжірибесі бойынша мемлекеттік инвестицияларды (нысаналы трансферттер, субсидиялар)

тарта отырып, коммуналдық инфрақұрылымды дамыту және жаңғырту жөніндегі жобаларды іске асырудың ел жағдайында неғұрлым қолайлы тетіктерін көрсетті.

Бұл ретте шет елдердің көпшілігінде тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы басқарма (бұдан әрі-ТКШ) кәсіпкерлік қызметтің жекелеген түрі ретінде қарастырылады, ол үшін басқарушы ұйым үй-жайлардың иелерінен сыйақы алады, ал олардың алдында ғимаратты күтіп-ұстауға тұрғын үй иелерінің бірлестігі (қауымдастығы, серіктестігі) жауапты болады.

Финляндияда барлық коммуналдық инфрақұрылым қаланың коммуналдық меншігінде, көптеген электр станциялары жеке қолда және жылумен жабдықтау орталықтандырылған. Сонымен қатар, қала тұрғынының таңдау құқығы мен техникалық мүмкіндіктері бар (кімнен қызмет сатып алу тиімдірек).

Электрмен, газбен және сумен жабдықтаумен, дренажбен, қоқыстарды және барлық өндірістік қалдықтарды жинаумен және өңдеумен айналысатын фирмалар муниципалитеттермен келісімшарт бойынша жұмыс істейді.

Келісімшарттардың әр түрлі түрлері бар, олардың кейбіреулері тек аталған жүйелерді пайдалануды, басқалары – жөндеу үшін жауапкершілікті, ал басқалары – жаңа нысандардың құрылысын, соның ішінде жаңа қалалық аудандар үшін тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық инфрақұрылымын салуды көздейді. Пайдалану және құрылыс тапсырыстары муниципалитеттер тұрақты бақылауды қамтамасыз ете отырып өткізетін тендерлер арқылы бөлінеді.

Сумен жабдықтау және санитария саласындағы жобалардың 65%-ға жуығы Еуропалық Одақтың гранттарын қажетті жобалық құжаттаманы (техникалық-экономикалық негіздемелер, шығындар мен пайданы талдау) дайындау, жобаларды іске асыру жөніндегі бөлімшенің құрылуы мен жұмыс істеуін қолдау, жергілікті билік органдарының әлеуетін арттыру және олардың ұйымдастырушылық тиімділігін арттыру, қолданыстағы жүйелерді пайдалану мен техникалық қызмет көрсетуді жетілдіру үшін пайдаланды.

Шет елдердің тәжірибесі бойынша сумен жабдықтау мен су бұрудың көптеген инфрақұрылымдық жобалары мемлекеттік-жекешелік әріптестік (МЖӘ) арқылы іске асырылады.

Сонымен, «голландиялық модель» құрылған жеке кәсіпорын арқылы тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық жүйесін мемлекеттік иеленуді және басқаруды көздейді. «Француз моделі» бойынша ТКШ жүйесінің мемлекеттік активтерін МЖӘ тетіктері арқылы жеке сектордың басқаруына беру жүзеге асырылады.

Сонымен бірге осы басқару модельдерін қолдану тиімді тарифтік саясатқа және инженерлік инфрақұрылымның жағдайына байланысты.

Тозуы жоғары Объектілерді сенімгерлік басқаруға беру желілерді ауыстыруға инвестициялар тарту үшін тарифтердің айтарлықтай өсуіне әкелуі мүмкін. Ол үшін тарифті едәуір арттыра отырып, әсіресе халықтың әлеуметтік

осал топтары бөлігінде мемлекеттік қолдау шараларын күшейту қажет.

«Британдық модель» ТКШ объектілерін ТКШ саласындағы барлық мемлекеттік активтерді жекешелендіру арқылы жеке меншікке және басқаруға беруді көздейді. Мемлекеттің рөлі секторды реттеу мен қолдаумен шектеледі.

Республикада «британдық модель» үлгісі бойынша ТКШ субъектілерін жекешелендірудің 2021-2025 жылдарға арналған Кешенді жоспары шеңберінде жеке меншікке беру жүргізілді. Бұл ретте, бұл тәсіл жеке меншік иесінің инфрақұрылымды ұстауға және дамытуға жеке инвестицияларды жеткіліксіз тартуы, сондай-ақ көрсетілетін қызметтер сапасының нашарлауы бойынша белгілі бір тәуекелдерді де көтереді.

Қазақстанда ТКШ ның әрбір объектісіне инфрақұрылымның жай күйіне және кәсіпорындардың ерекшелігіне байланысты әртүрлі модельдерді қолдануды көздеу жоспарлануда.

Ресейде коммуналдық инфрақұрылымды жаңғырту жөніндегі жобаларды іске асыру үшін Ұлттық әл-ауқат қорының қаражаты есебінен қаржыландыруды қамтамасыз ететін тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты реформалауға жәрдемдесу қоры жұмыс істейді.

Сенімді коммуналдық жүйенің жұмыс істеуі, желілердегі шығындар мен апаттылықты азайту, АҚШ, БАӘ, Оңтүстік Корея, Сингапур сияқты елдерде шығындарды азайту мақсатында жылумен жабдықтау, сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің өндірістік процестері автоматтандырылды және цифрландырылды.

Осы бағытта Қазақстанда мемлекеттік бюджет есебінен сумен жабдықтау және су бұру кәсіпорындарының қызметін автоматтандыру жоспарлануда.

Қазақстан үшін тұрғын үй-коммуналдық салада цифрлық технологияларды енгізудің әлемдік тәжірибесі қызықты, бұл жақын болашақта коммуналдық инфрақұрылымды дамытудың басым шарасы болады.

Тарифтік саясатты жетілдіру шеңберінде коммуналдық инфрақұрылымды дамытуға инвестициялар тарту тәжірибесі қолданылатын болады.

нормативтік база

Халыққа коммуналдық қызметтерді ұсыну мәселелері ұлттық, мемлекеттік стандарттарда, санитарлық-эпидемиологиялық талаптарда, техникалық регламенттерде және тиісті салалардағы нормативтік құқықтық актілерде көзделген талаптармен регламенттеледі.

«Тұрғын үй қатынастары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 10-2-бабының 10-15) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 2020 жылғы 29 сәуірдегі бұйрығымен коммуналдық қызметтерді көрсетудің үлгілік қағидалары (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) әзірленді және бекітілді, оларда коммуналдық қызметтерді ұсыну, төлеу тәртібі белгіленеді.

Үлгілік қағидалардың негізінде жергілікті атқарушы органдар (ЖАО) елді мекеннің табиғи, климаттық, геологиялық, гидрогеологиялық және сейсмикалық факторларын ескере отырып, коммуналдық қызметтер көрсету қағидаларын (бұдан әрі - қағидалар) әзірлейді және қажет болған жағдайда

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына, оның ішінде «жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңына қайшы келмейтін өзге де ережелермен толықтырылады».

Тұтынушылық қасиеттері және қызмет көрсету режимі реттеледі:

1) жылумен жабдықтауда-пәтерлердегі, тұрғын емес үй-жайлардағы ауа температурасын айқындайтын санитариялық нормаларға, сондай-ақ температуралық кестелерге сәйкес (жылыту маусымы кезінде тәулік бойы);

2) электрмен жабдықтауда - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген электр энергиясының сапасына сәйкес (жыл бойы тәулік бойы);

3) суық және ыстық сумен жабдықтау - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген берілетін судың сапасына сәйкес (жыл бойы тәулік бойы);

4) су бұру-Ағынды суларды су бұру жүйелеріне толық бұруды қамтамасыз ету (жыл бойы тәулік бойы);

5) газбен жабдықтау-Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген техникалық талаптарға сәйкес және шарттарда белгіленген толық көлемде;

6) лифтілерге қызмет көрсету – лифтілердің өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына және ҚР СТ 3305-2018 «Лифттер, эскалаторлар, траволаторлар және «Жеткізуге, монтаждауға және пайдалануға қойылатын талаптар» мүмкіндіктері шектеулі адамдарға арналған көтергіштер (жыл бойы тәулік бойы немесе шарт негізінде) Ұлттық стандартына сәйкес;

7) тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және әкету (қоқысты шығару) – санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес жергілікті атқарушы орган белгілеген кестелер бойынша немесе жасалған шарттар бойынша.

Бұл ретте, «Дербес деректер және оларды қорғау туралы» 2013 жылғы 21 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес тұтынушылар туралы дербес деректердің құпиялылығы үшін жауапкершілік жүктеледі.

Коммуналдық қызметтер көрсету саласындағы Қағидалармен реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерімен реттеледі.

Қағидалардан басқа жеткізушілер мен тұтынушылар энергетика, жылу, сумен жабдықтау, су бұру, газбен жабдықтау, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, әкету, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму, лифтілерге қызмет көрсету саласындағы нормативтік құжаттарды, нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алады.

кәсіптік-біліктілік бөлінісінде саланың (саланың) құрылымын талдау, жаңа кәсіптер мен біліктіліктер, жұмыс күшінің күтілетін сұранысы мен ұсынысы

Цифрландыру мен зияткерлік басқаруға негізделген ақылды тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын (ТКШ) құру үшін жоғары білікті кадрлар қажет.

«Инженерлік жүйелер мен желілер» ТКШ ерекшелігі бойынша жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру сыныптауышына жаңа мамандықты енгізу, ол сумен жабдықтау және кәріз жүйелерін жобалау, монтаждау, пайдалану және жаңғырту, жылу-газбен жабдықтау, ТКШ

объектілерін жылыту және желдету бойынша арнайы пәндерді зерделеуді және кадрларды даярлау әдіснамасы мен сапасын жақсарту тұрғысынан басқа да іс-шараларды көздейді.

Тұрғын үй-коммуналдық сала үшін кадрларды даярлау жүйесін дамыту, кадрларды оқыту, қайта даярлау, біліктілігін арттыру процесін жетілдіруге мүмкіндік беретін құралдардың бірі ТКШ кәсіпорындарының мамандары үшін қосымша кәсіптік білім беру жүйесін дамыту болып табылады.

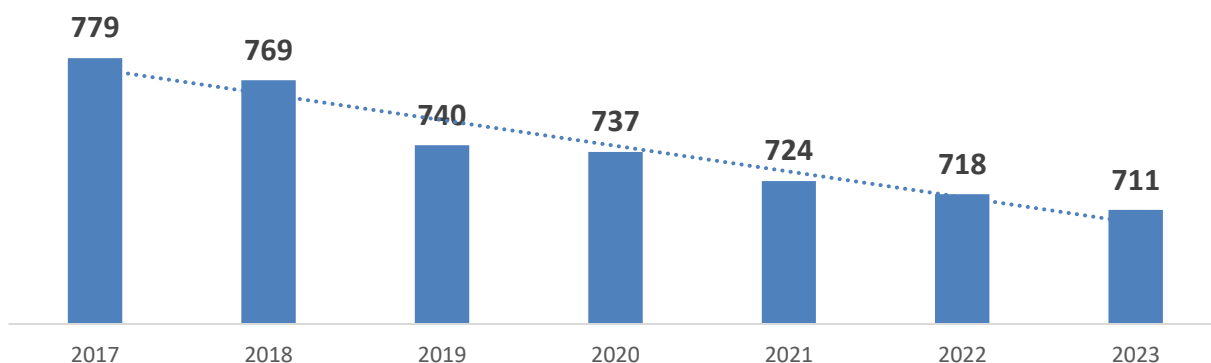
Нарықтық экономика жағдайында техникалық жарақтандыруда және жаңа технологиялардың пайда болуында болып жатқан өзгерістерге жедел ден қоятын жоғары білікті персоналмен жабдықталған компаниялар ғана заманауи талаптарға сай бола алады.

Сапалы білім беруді қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігімен және «Атамекен» ҰКП-мен ұлттық біліктілік жүйесін одан әрі дамыту жалғастырылатын болады.

Бүгінгі таңда кадрларды даярлау ЖОО - бакалавриат (бв), магистратура (7В) және PhD (8D) бағдарламалары бойынша жүргізіледі.

Техникалық және кәсіптік білім беру (типті) ұйымдарының саны жыл сайын азаяды. Бұл ретте кәсіпорындар білікті жұмысшыларға: слесарларға, электриктерге, дәнекерлеушілерге және т. б.

Сурет 5.1. ТжКБ, Оқытушы студенттер санының динамикасы

2030 жылға дейін Қазақстан Республикасы Білім министрлігінің болжамына сәйкес неғұрлым талап етілетін кадрлардың базалық қажеттілігі:

Электр және энергиямен жабдықтау саласындағы 25 мың маман (2024 жылы-2 275, 2025 жылы-3 313, 2026 жылы – 4 056, 2027 жылы – 3 835, 2028 жылы – 3 772, 2029 жылы – 3 695, 2030 жылы-3 505);

- Сумен жабдықтау және кәріз саласындағы 16 мың маман (2024 жылы - 2 045, 2025 жылы - 2 377, 2026 жылы – 2 067, 2027 жылы – 2 142, 2028 жылы – 2 620, 2029 жылы – 2 542, 2030 жылы-2 116);

Құрылыс саласында және аралас салаларда 134 мың маман (2024 жылы - 15 626, 2025 жылы - 15 892, 2026 жылы – 19 367, 2027 жылы – 19 371, 2028 жылы – 21 028, 2029 жылы – 21 282, 2030 жылы – 22 210)

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы (бұдан әрі - ҰКП) уәкілетті органның (Еңбекмині) және кәсіптік біліктілік жөніндегі Ұлттық органның – «Еңбек ресурстарын дамыту

орталығы» АҚ (бұдан әрі - ҰОК) келісімі бойынша жұмыс берушілерге орта мерзімді кезеңге кадрларға қажеттілік бойынша сауалнама жүргізеді.

5.5 2024-2026 жылдарға арналған кадрларға болжамды қажеттілік

№ пп	Экономикалық қызмет түрлері	Кәсіпорындар саны (бірлік)		Кадрларға қажеттілік (адам)	оның ішінде:		
		сауалнамаға қатысқандар	қажеттілігін көрсеткен		2024	2025	2026
	ЭҚТ бойынша БАРЛЫҒЫ	49 508	13 176	130 542	52 949	37 682	39 911
	<i>оның ішінде құрылыс және ТКШ саласы бойынша:</i>						
2	Құрылыс	4 287	1 460	12 125	4 286	3 733	4 106
5	Сумен жабдықтау. Қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет	470	95	1 411	575	411	425
6	Электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау	224	95	6 775	2 455	2 153	2 167

ҰКП жүргізген мәлімделген 130 562 адамнан тұратын кадрларға қажеттілікті талдауға сәйкес, мамандардың 41% - ы кәсіптік техникалық білім деңгейімен, 31% - ы жоғары біліммен, 9% - ы қысқа мерзімді кәсіптік білім беруді (КПО) бітіргені туралы сертификатпен, 19% - ы білімсіз (біліктілігі жоқ қызметкерлер) қажет.

Бұл ретте білім беру (50%) және денсаулық сақтау (42%) саласындағы ұйымдармен қатар кадрларға қажеттілік туралы мәлімдеген кәсіпорындардың ең көп үлесі электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен жабдықтау жөніндегі ұйымдарға (42%) тиесілі.

Ең көп сұранысқа ие 30 мамандыққа мыналар кірді:

- *жоғары білімі бар:* бас сәулетші (1365), бас құрылысшы (591), энергиямен жабдықтау инженері (495), машиналарды жөндеу және сервистік қызмет көрсету инженері (416), сәулетші (327), 3D модельдеу инженері (323)

- *ТжКБ білімімен:* техник-электрик (1193), электргазбен дәнекерлеуші (734), автомобиль кранының машинисі (653), токарь (620), техник-құрылысшы (555), аспаптарды, аппаратураны және автототикалық бақылау, реттеу және басқару жүйелерін реттеуші-ТжКБ және автоматиканы реттеуші (507), дәнекерлеуші (390), жалпы бейіндегі Техник-механик (364);

- КПО деңгейімен: ұсатқыш (90), объектінің күзетшісі (89), күзетші (54);
 - білім беру талаптары жоқ: шебер (1253), тазалаушы (760), жүк тиеуші (622), электр газбен дәнекерлеуші (574), үй-жайларды тазалаушы (459), күзетші (346), авариялық-қалпына келтіру жұмыстарының слесары (293), аумақтарды абаттандыру жөніндегі жұмысшы (179).

Жоғарыда аталған барлық деректер болжамды болып табылады.

Қазақстан Республикасында 2023-2024 оқу жылына 112 жоғары оқу орны жұмыс істейді.

5.6 Жоғары оқу орындарында оқитын студенттер саны (2023-2024 оқу жылы)

Мамандықтың атауы	Оқушылар ды қабылдау	Оқушылар саны	Оқушыла рды шығару
Барлығы ҚР (112 ЖОО)	171 699	592 694	157 106
<i>оның ішінде жетекшілік ететін салалар бойынша :</i>			
в том числе по курируемым отраслям ,	30 263	97 679	22 828
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>19 853</i>	<i>62 865</i>	<i>12 675</i>
<i>оның ішінде мамандық бойынша :</i>			
6В071 Инженерлік және инженерлік	12 434	39 135	9 900
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>7 682</i>	<i>22 905</i>	<i>4 880</i>
6В073 Сәулет және құрылыс	9 027	28 456	4 884
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>6 519</i>	<i>20 148</i>	<i>2 685</i>
6В07088 Инженерлік, өңдеу құрылыс салаларына қатысты пәнаралық бағдарламалар	47	47	-
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>44</i>	<i>44</i>	<i>-</i>
5В042000 Сәулет	-	1	601
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>110</i>
5В042100 Дизайн	-	1	631
<i>оның ішінде гранттар</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>105</i>
5В072900 Құрылыс	-	-	20

Источник: данные БНС АСПиР РК

Сондай-ақ, республикада 2023-2024 оқу жылына техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ)бойынша 711 оқу орны жұмыс істейді.

5.7 Количество обучающихся в ТПО учащихся (2023-2024 учебный год)

Мамандықтың атауы	Оқушылар ды қабылдау	Оқушылар саны	Оқушыла рды шығару
Барлығы ҚР (711 ТЖКБ)	192 843	547 994	141 013
07 Инженерлік, өңдеу және құрылыс салалары	60 946	149 379	18 509
07130200 Электрмен жабдықтау (салалар бойынша)	1 885	5 354	576
07150500 Дәнекерлеу дело (түрлері бойынша)	5 484	12 308	2 197

07150600 Слесарь дело (салалар мен түрлер бойынша)	467	873	264
07240600 Жерасты құрылыстарын салу	56	154	-
07310100 Сәулет	938	2 282	15
07310500 Көгалдандыру	128	205	15
07320100 Ғимараттар мен құрылыстарды салу және пайдалану	3 706	9 287	1 260
07320200 Құрылыстағы сметалық іс	341	379	-
07320300 Ғимараттарды жобалау мен пайдаланудың автоматтандырылған жүйелері	72	135	38
07320400 Жылжымайтын мүлікті басқару	100	125	-
07320600 Магистральдық жергілікті және желілік құбырларды монтаждау	164	478	38
07321000 Лифт шаруашылығы және эскалаторлар (түрлері бойынша)	180	295	48
07321100 Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілерінің инженерлік жүйелерін монтаждау және пайдалану	446	862	241
07321200 Газбен жабдықтау жабдықтары мен жүйелерін монтаждау және пайдалану	360	1 337	155
0503000 Слесарь дело	-	-	165

Дереккөз: ҚР АСПИРИ БНС деректері

ҚР аспирантурасының БНС деректері бойынша 2024 жылдың 1-тоқсанында орташа номиналды жалақы 382 279 теңгені, медианалық 251 997 теңгені құрады.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің мәліметтері бойынша 8 орташа айлық жалақы жыл сайын экономиканың барлық салаларында өседі, бірақ өсу қарқыны мен көлемінде айырмашылықтар бар.

Ақпарат және байланыс саласындағы қызметкерлердің жалақысы ең көп өсуде,

негізінен IT-технологияларды әзірлеу және дамыту жөніндегі мамандарда.

Себебі экономиканы цифрландырудың жаһандық және Ұлттық тренді және соның салдарынан осы саладағы мамандарға сұраныстың өсуі.

Басқа қызмет түрлері, кәсіби қызмет және жылжымайтын мүлік саласы қызметкерлерінің жалақысы ең баяу өсуде (жыл сайын орта есеппен 15% - ға).

5.8 Средний уровень предлагаемой предприятиями заработной платы в разрезе ВЭД

№ пп	Экономикалық қызмет түрлері	Орта БП (теңге)
	СЭЖ бойынша барлығы	198 000
	<i>оның ішінде құрылыс және ТКШ саласы бойынша:</i>	
1	Құрылыс	293 016
2	Сумен жабдықтау. Қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет	178 379
3	Электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау	203 778

Бұл ретте ұсынылатын жалақының ең жоғары деңгейі Астана қаласы

бойынша (259,0 мың теңге), ал ең төмен деңгейі – Қызылорда облысы бойынша (140,2 мың теңге) ұсынылады.

Осы мамандықтардың тартымдылығының негізгі элементтерінің бірі мамандардың еңбекақысын арттыру мәселесі болып табылады.

Бүгінгі таңда коммуналдық шаруашылық секторының қызметкерлері техникалық мамандар ретінде жоғары біліктілік талаптарына қарамастан ең төменгі жалақының біріне ие. Ол үшін мүдделі уәкілетті органдармен бірлесіп коммуналдық шаруашылық және сервистік қызметтер секторы қызметкерлерінің жалақысын республикалық орташа деңгейге дейін арттыру жоспары қабылданатын болады.

Сонымен қатар, ұсынылатын жалақы мөлшері мамандардың білім деңгейіне тікелей байланысты.

«Hard skills» («қатаң дағдылар» - белгілі бір кәсіптегі кәсіби білім, құзыреттілік, құралдар мен технологиялар) неғұрлым талап етілетін кәсіби дағдылардың саны жабдықтар мен машиналардың тораптары мен механизмдерінің орташа күрделілігін бөлшектеуде (1,5%), «soft skills» кәсіби дағдыларында («икемді дағдылар» - әмбебап білім, дағды қарым-қатынас, сыни ойлау, идеяларды қалыптастыру және т. б.) бейімделу (8,7%), дәлдік (8,4%), жауапкершілік (6,7%).

Бұл ретте Қазақстанда «soft skills» дағдылар моделі командада жұмыс істей білу, дербестік, ұқыптылық, бейімделу, стресске төзімділік, дәлдік, шыдамдылық сияқты дағдыларды да қамтиды.

Бұл дағдыларды саланың кәсіби стандарттарын әзірлеу кезінде ескеру қажет.

⁸ Almaty.tv. Tengrinews.kz. Экономика 04.06.2024

Сала мамандарын даярлау кезінде жұмыс берушілердің өздері қатысуы маңызды, сондықтан сауалнамаға қатысқан 45 509 кәсіпкерлік субъектісінің 3 593-і дуальды оқытуға қатысуға дайын екендіктерін білдірді

754 кәсіп бойынша 27 128 оқушы орнын көрсете отырып, оның ішінде:

- қызметтің басқа түрлерін ұсыну бойынша 1 885 оқушы орны;
- - 1 350 оқушы орнын салу бойынша;
- сумен жабдықтау, қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет бойынша 109 оқушы орны;
- - 469 оқушы орнын электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау бойынша.

Мамандықтар бойынша: 494 Техник-электрик, 375 әрлеуші, цемент.

ТКБ тұжырымдамасына сәйкес секторды еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету жөніндегі тәсілдер тұжырымдамалық тұрғыдан қайта қаралатын болады.

Техникалық және кәсіптік білім беруді іске асыратын жоғары оқу орындарында да, оқу орындарында да, әсіресе «сумен жабдықтау және кәріз», «жылумен жабдықтау», «газбен жабдықтау», «коммуналдық шаруашылықты басқару» мамандықтары бойынша ТКШ үшін кадрларды даярлау және қайта даярлау жалғастырылатын болады.

ТКШ саласының қызметкерлері үшін мерекелік күндер тізбесіне енгізу мәселесі пысықталуда (тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметкерлерінің күні), ТКШ саласының кәсіби стандарттары өзектендірілді. Бұл тәжірибе алмасу шеңберінде кәсіптік даярлау, қайта даярлау және тағылымдама нарығын дамытуға мүмкіндік береді.

Саланы басқару мәселелерінде озық тәжірибені енгізу мақсатында ТКШ саласының жұмыс істеп жүрген қызметкерлері үшін, оның ішінде қызмет көрсететін ұйымдардан (табиғи монополиялар субъектілері, коммуналдық қызметтерді жеткізушілер, сервистік қызмет субъектілері және басқарушы компаниялар) «Болашақ» бағдарламасы бойынша шетелде тағылымдамадан өтуге квоталар саны арттырылатын болады.

6. ЭҚТЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында ҰҚЖ бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі (дипломдар, сертификаттар, куәліктер) және жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері

Бір деңгейдегі біліктіліктің екіншісінен сапалық айырмашылығын анықтайтын сабақтардың білімі, іскерлігі мен құзыреттілігінің сипаттамасы қосымшаға сәйкес «коммуналдық қызметтер «саласы үшін СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы» 1-кестеде көрсетілген.

Төменде СБШ деңгейлеріне сәйкес әр маманның қызметіне қажетті білім мен біліктілік деңгейі келтірілген.

6.1 СБШ және ҰҚЖ сабақтарына арналған білім деңгейлері

Деңгейлер СБШ	ҰҚЖ сабақтары (5 белгі бойынша)	Білім деңгейі, біліктілік (біліктілікке жету жолдары тиісті деңгей)
8 деңгей	1329-3 Мамандандырылған электрмен, энергиямен, сумен, бумен, газбен жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары) 2133-2 Қалдықтар жөніндегі кәсіби мамандар 2133-3 Энергиямен және сумен жабдықтау жөніндегі кәсіби мамандар 2141-3 Автоматтандыру жөніндегі инженерлер 2141-4 Сапаны бақылау жөніндегі инженерлер 2141-9 Б.т.к. өнім жөніндегі басқа да өндірістік инженерлер 2142-9 Б.т.к. басқа да инженер-құрылысшылар. 2143-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі инженерлер 2144-2 Өнеркәсіптік жабдықтар және құрал-саймандар жөніндегі инженерлер 2144-9 Б.т.к. басқа да инженер-механиктер. 2149-9 Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы басқа да кәсіби мамандар. 2151-1 Инженер-электриктер (жалпы бейін) 2151-2 Инженер-энергетиктер 2151-3 Инженер-жылу техниктер 2151-9 Б.т.к. басқа да инженер-электриктер. 2152-4 Электрондық бақылау-өлшеу құрылғылары жөніндегі инженерлер 2432-0 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар	PhD Докторантура, PhD докторы ғылыми дәрежесі, бейіні бойынша PhD докторы, ғылым кандидаты, ғылым докторлары немесе жоғары кәсіптік білім және мамандық бойынша практикалық тәжірибе, немесе басқарушылық жұмыс тәжірибесі. Инновациялық-кәсіби қызмет саласындағы әдіснамалық білім.
7 деңгей	1329-3 Мамандандырылған электрмен, энергиямен, сумен, бумен, газбен жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары) 2133-2 Қалдықтар жөніндегі кәсіби мамандар 2133-3 Энергиямен және сумен жабдықтау жөніндегі кәсіби мамандар 2141-3 Автоматтандыру жөніндегі инженерлер 2141-4 Сапаны бақылау жөніндегі инженерлер 2141-9 Б.т.к. өнім жөніндегі басқа да өндірістік инженерлер 2142-9 Б.т.к. басқа да инженер-құрылысшылар. 2143-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі инженерлер 2144-2 Өнеркәсіптік жабдықтар және құрал-саймандар жөніндегі инженерлер 2144-9 Б.т.к. басқа да инженер-механиктер. 2149-9 Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы басқа да кәсіби мамандар. 2151-1 Инженер-электриктер (жалпы бейін) 2151-2 Инженер-энергетиктер 2151-3 Инженер-жылу техниктер 2151-9 Б.т.к. басқа да инженер-электриктер. 2152-4 Электрондық бақылау-өлшеу құрылғылары жөніндегі инженерлер 2432-0 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар	Магистратура және / немесе практикалық тәжірибе. Ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық білім, кәсіби салада жаңа қолданбалы білім құру.
6 деңгей	1329-3 Мамандандырылған электрмен, энергиямен, сумен, бумен, газбен жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары) 2133-2 Қалдықтар жөніндегі кәсіби мамандар 2133-3 Энергиямен және сумен жабдықтау жөніндегі кәсіби мамандар 2141-3 Автоматтандыру жөніндегі инженерлер 2141-4 Сапаны бақылау жөніндегі инженерлер 2141-9 Б.т.к. өнім жөніндегі басқа да өндірістік инженерлер 2142-9 Б.т.к. басқа да инженер-құрылысшылар. 2143-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі инженерлер 2144-2 Өнеркәсіптік жабдықтар және құрал-саймандар жөніндегі инженерлер 2144-9 Б.т.к. басқа да инженер-механиктер. 2149-9 Инженер-электротехниктерді қоспағанда, б.т.к. техника саласындағы басқа да кәсіби мамандар. 2151-1 Инженер-электриктер (жалпы бейін)	Жоғары білім. Бакалавриат, практикалық тәжірибе. Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы.

	<p>2151-2 Инженер-энергетиктер 2151-3 Инженер-жылу техниктер 2151-9 Б.т.к. басқа да инженер-электриктер. 2152-4 Электрондық бақылау-өлшеу құрылғылары жөніндегі инженерлер 2432-0 Логистика жөніндегі кәсіби мамандар</p>	
6 деңгей	<p>3112-2 Өндірісті ұйымдастыру жөніндегі техниктер 3113-5 Арнайы жұмыстар жөніндегі техниктер 3113-9 Б.т.к. басқа да техник-құрылысшылар 3114-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі техниктер 3115-1 Техник-механиктер (жалпы бейін) 3115-8 Салқындату және кондициялау жүйелері жөніндегі техниктер 3118-4 Шикі мұнайды және табиғи газды сақтау және тасымалдау жөніндегі Техниктер 3121-2 Техник-энергетиктер 3121-3 Техник-жылу техниктері 3122-4 Электрондық бақылау-өлшеу құралдары жөніндегі техниктер 3160-6 Сапаны бақылау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі инспекторлар 3160-9 Б.т.к. құрылыс жұмыстарының, сапаны бақылау және еңбекті қорғау жөніндегі басқа да инспекторлар 4322-3 Өндірісті диспетчерлік дайындаумен айналысатын қызметшілер</p>	<p>Жоғары білім. Бакалавриат, практикалық тәжірибе. Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы.</p>
5 деңгей	<p>3112-2 Өндірісті ұйымдастыру жөніндегі техниктер 3113-5 Арнайы жұмыстар жөніндегі техниктер 3113-9 Б.т.к. басқа да техник-құрылысшылар 3114-2 Кәріз жүйесі және қалдықтарды бөлу жөніндегі техниктер 3115-1 Техник-механиктер (жалпы бейін) 3115-8 Салқындату және кондициялау жүйелері жөніндегі техниктер 3118-4 Шикі мұнайды және табиғи газды сақтау және тасымалдау жөніндегі Техниктер 3121-2 Техник-энергетиктер 3121-3 Техник-жылу техниктері 3122-4 Электрондық бақылау-өлшеу құралдары жөніндегі техниктер 3160-6 Сапаны бақылау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі инспекторлар 3160-9 Б.т.к. құрылыс жұмыстарының, сапаны бақылау және еңбекті қорғау жөніндегі басқа да инспекторлар 4322-3 Өндірісті диспетчерлік дайындаумен айналысатын қызметшілер 7100-0 Құрылысшы-монтаждаушылар, құрылысшы-әрлеушілер, сылақшылар және электриктерден басқа, тектес қызметтер жұмысшыларының үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер) 7400-0 Электрика, электроника және телекоммуникациялар жөніндегі жұмысшылардың үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер)</p>	<p>Орта білімнен кейінгі білім, (қолданбалы бакалавриат), практикалық тәжірибе; бакалавриатта кемінде екі жыл оқу немесе арнайы жоғары білім беру бағдарламаларын игерудің үш жылы, практикалық тәжірибе. Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы.</p>

<p>4 деңге йі</p>	<p>4322-3 Өндірісті диспетчерлік дайындаумен айналысатын қызметшілер 7100-0 Құрылысшы-монтаждаушылар, құрылысшы-әрлеушілер, сылақшылар және электриктерден басқа, тектес қызметтер жұмысшыларының үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер) 7400-0 Электрика, электроника және телекоммуникациялар жөніндегі жұмысшылардың үстінен қарайтын супервайзерлер (бригадирлер) 7126-9 Б.т.к. басқа да сантехниктер және құбыр төсеушілер 7127-0 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары 7222-0 Құрал-сайманшылар 7239-2 Өнеркәсіптік жабдықтардың слесарлары 7411-0 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушылар 7412-2 Лифтілердің, эксковаторлардың және басқа да көтермегіштердің механиктері мен монтерлері 7412-4 Электртехникалық өндіріс монтерлері мен механиктері 7421-1 Электр жабдықтарын монтаждаушылар және реттеушілер 7421-2 Электрондық жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі электр Монтерлары 7421-3 Навигациялық және радиоэлектрондық құралдарды жөндеушілер және слесарлар 8131-9 Б.т.е. химиялық шикізатты қайта өңдеу және химиялық өнім өндіру жөніндегі басқа да операторлар 8182-2 Қазандық қондырғысының операторлары 8185-3 Сорғы қондырғылары операторлары 8186-0 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар 8189-0 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары 8332-7 Көтергіш контейнерлері бар жүк көлігін қоса алғанда, қоқыс таситын көлік жүргізушілері</p>	<p>Жалпы орта білім және, техникалық және кәсіби және кәсіби Білім (орта буын маманы) Жалпы орта білім және практикалық тәжірибе. Кәсіби (теориялық және практикалық) білім мен тәжірибе.</p>
<p>3 деңге йі</p>	<p>7126-9 Б.т.к. басқа да сантехниктер және құбыр төсеушілер 7127-0 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары 7222-0 Құрал-сайманшылар 7239-2 Өнеркәсіптік жабдықтардың слесарлары 7411-0 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушылар 7412-2 Лифтілердің, эксковаторлардың және басқа да көтермегіштердің механиктері мен монтерлері 7412-4 Электртехникалық өндіріс монтерлері мен механиктері 7421-1 Электр жабдықтарын монтаждаушылар және реттеушілер 7421-2 Электрондық жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі электр Монтерлары 7421-3 Навигациялық және радиоэлектрондық құралдарды жөндеушілер және слесарлар 8131-9 Б.т.е. химиялық шикізатты қайта өңдеу және химиялық өнім өндіру жөніндегі басқа да операторлар 8182-2 Қазандық қондырғысының операторлары 8185-3 Сорғы қондырғылары операторлары 8186-0 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар 8189-0 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары 8332-7 Көтергіш контейнерлері бар жүк көлігін қоса алғанда, қоқыс таситын көлік жүргізушілері</p>	<p>Жалпы орта білім және техникалық және кәсіби және кәсіби білім (жоғары деңгей) немесе жалпы орта білім және практикалық тәжірибе және / немесе кәсіптік даярлық (білім беру ұйымының базасындағы бағдарламалар бойынша курстар кәсіби бір жылға дейін дайындық немесе кәсіпорында оқыту). Кәсіби саладағы базалық, жалпы білім беру және тәжірибеге бағытталған білім.</p>
<p>2 деңге йі</p>	<p>7126-9 Б.т.к. басқа да сантехниктер және құбыр төсеушілер 7127-0 Кондиционерлердің және тоңазытқыш қондырғылардың механиктері мен монтаждаушылары 7222-0 Құрал-сайманшылар</p>	<p>Негізгі орта білім және практикалық тәжірибе және / немесе кәсіптік</p>

	<p>7239-2 Өнеркәсіптік жабдықтардың слесарлары 7411-0 Электр берілісі желілерінен басқа, электриктер мен электр монтаждаушыла 7412-2 Лифтілердің, эксковаторлардың және басқа да көтермегіштердің механиктері мен монтерлері 7412-4 Электртехникалық өндіріс монтерлері мен механиктері 7421-1 Электр жабдықтарын монтаждаушылар және реттеушілер 7421-2 Электрондық жабдықтарды пайдалану және жөндеу жөніндегі электр Монтерлары 7421-3 Навигациялық және радиоэлектрондық құралдарды жөндеушілер және слесарлар 8131-9 Б.т.е. химиялық шикізатты қайта өңдеу және химиялық өнім өндіру жөніндегі басқа да операторлар 8182-2 Қазандық қондырғысының операторлары 8185-3 Сорғы қондырғылары операторлары 8186-0 Электр энергиясын өндіру жөніндегі операторлар 8189-0 Б.т.к. өндірістік стационарлық жабдықтардың басқа да операторлары 8332-7 Көтергіш контейнерлері бар жүк көлігін қоса алғанда, қоқыс таситын көлік жүргізушілері</p>	<p>даярлық (білім беру ұйымы базасындағы қысқа мерзімді курстар немесе кәсіпорында оқыту, белгіленген деңгей). Негізгі базалық білім, кәсіби бағдар.</p>
1 деңгей	<p>9116-0 Аула сыпырушылар және ашық аумақтарды тазалаушылар 9629-2 Есептеуіштердің бақылаушылары (көрсеткіштерді есепке алушылар) 9629-7 Өртүрлі жұмысты атқарушылар 9629-9 Б.т.к. басқа да біліктілігі жоқ жұмысшылар.</p>	<p>Бастауыш білім және практикалық тәжірибе және / немесе жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (нұсқау) және / немесе қысқа мерзімді курстар. қоршаған әлем туралы плиткалар. Құбылыстар арасындағы қарапайым байланыстарды түсіну.</p>

7. Саланың (саланың)кәсіби стандарттарының тізбесі

(қолданыстағы және әзірлеуге жоспарланған)

ҚР Премьер-Министрінің орынбасары Е. Л. Тоғжановтың 2022 жылғы 14 сәуірдегі хаттамалық тапсырмаларын іске асыру мақсатында ИИДМ-нің 2022 жылғы 26 мамырдағы № 285 бұйрығымен «Атамекен» ҰКП, сала бірлестіктері, оқу орындары және жергілікті атқарушы органдар құрамындағы құрылыс кәсіптері бойынша салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу немесе өзектендіру мәселелері жөніндегі жұмыс тобы бекітілді.

2022-2023 жылдарға арналған кәсіптік стандарттарды әзірлеу және өзектендіру жөніндегі жоспарға сәйкес Еңбекмині (МДМ) 3 **СБШ** өзектендірілді және сәулет, қала құрылысы, құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық салаларындағы әлеуметтік әріптестік және әлеуметтік және еңбек қатынастарын реттеу жөніндегі салалық комиссияның хаттамаларымен бекітілді:

- 2022 жылғы 20 желтоқсандағы № 65 «құрылыс»СБШ;
- 2023 жылғы 10 наурыздағы № 35-НҚ «әлеуметтік инфрақұрылым ғимараттары мен объектілерін пайдалану»СБШ;

- 2023 жылғы 31 наурыздағы № 22 «коммуналдық қызметтер»СБШ.

«Атамекен» ҰКП бұйрықтарымен 2023 жылы 220 кәсіпті қамти отырып, 38 кәсіби стандарт бекітіліп, 2023 жылы қолданыста болады ,

олардың ішінде :

1) 116 кәсіпті қамти отырып, 20 КС өзектендірілді, оның ішінде ТКШ саласы бойынша 35 кәсіпті қамти отырып, 4 КС ,

2) 18 кәсіпті қамтитын 5 КС әзірленді, оның ішінде ТКШ саласы бойынша 13 кәсіпті қамтитын 3 КС .

3) 2023 жылғы қыркүйекте қабылданған «кәсіптік біліктілік туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жаңа құрылым бойынша 86 кәсіпті (құрылыс саласы бойынша) қамтитын 13 ҚС әзірленді.

Жаңа заңнама және жаңа құрылым талаптары шеңберінде «Құрылыс» СБШ құрылыс саласындағы кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңестің 2024 жылғы 7 қарашадағы № 0324-5/599 хаттамасымен қайта бекітілді.

«Әлеуметтік инфрақұрылым ғимараттары мен объектілерін пайдалану» СБШ және осы «Коммуналдық қызметтер»СБШ-ны қайта бекіту жоспарлануда. Сонымен қатар, 2023 жылдың қыркүйегінде қабылданған жаңа құрылымға сәйкес

Жалпы 2022-2023 жылдар кезеңінде әзірленді және жұмыс істейді 224 кәсіпті қамтитын 38 кәсіби стандарт, оның ішінде 7-і ТКШ саласы бойынша.

Бұл ретте әзірленген кәсіби стандарттар әр үш жыл сайын өзектендірілуге тиіс .

7.1 «Атамекен» ҰКП бекіткен ТКШ саласының қолданыстағы кәсіби стандарттары)

Тіркеу №	КС атауы	Мамандықтар (№/пп, атауы)	бекіту туралы бұйрықтың № және күні
ТКШ саласы бойынша (өзектендіру):			
3-қосымша (ТКШ)	Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды сумен жабдықтау және су бұру бойынша қызмет көрсету	1) 2142-9-006 Су құбырлары-кәріз шаруашылығы жабдықтары мен құрылыстарын пайдалану және жөндеу жөніндегі инженер	№ 122 28.07.2023 ж. (өзектендіру)
		2) *** Ғимараттар мен әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін пайдалану жөніндегі Техник	
		3) 7126-1-001 Слесарь-сантехник	
Қосымша 4 (ТКШ) \	Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану	4) 2143-2-001 Су тазарту құрылыстары жөніндегі инженер	№ 122 28.07.2023 ж. (өзектендіру)
		5) *** Сумен жабдықтау және су бұру шебері	
		6) *** Сумен жабдықтау желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі Техник	
		7) *** Су бұру желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі Техник	
		8) 7126-9-015 Авариялық-қалпына келтіру жұмыстары слесары	
		9) 8189-0-035 Тазалау құрылыстарындағы оператор	
		10) 8189-0-031 Тор операторы	
		11) 8189-0-030 Құм тұтқыш және май тұтқыш оператор	
		12) 8189-0-029 Тұндырғыштардағы оператор	
		13) 8189-0-025 Аэротенктегі оператор	

		14)	8189-0-042 Тұнбаны тазалау құрылыстарының операторы	
		15)	8189-0-027 Тұнба алаңындағы оператор	
		16)	8189-0-032 Сүзгідегі оператор	
		17)	8189-0-040 Суландыру және сүзгілеу алаңы операторы	
		18)	8189-0-026 Биосүзгідегі оператор	
		19)	8189-0-033 Эмшер операторы	
		20)	8189-0-028 Метантенктегі оператор	
		21)	8189-0-045 Тұнбаны кептіру құрылғысының операторы	
		22)	8189-0-046 Тұнбаны сусыздандыру құрылғысының операторы	
		23)	8189-0-043 Арнайы су тазалағыш оператор	
		24)	8189-0-021 Су бекіту ғимараттарының операторы	
		25)	8189-0-048 Хлорлау құрылғысының операторы	
		26)	9629-2-001 Су құбырлары шаруашылығының бақылаушысы	
		27)	*** Диспетчерлік басқару пунктінің операторы	
		28)	*** Тазарту құрылыстарының технологиялық жабдықтарын монтаждаушы	
		29)	*** Су сапасын талдау зертханашысы	
8-қосымша (ТҚШ)	Іргелес аумақтарға қызмет көрсету	30)	3432-2-001 Ландшафтық дизайнер	28.07.2023 ж. № 122 (өзектендіру)
		31)	6113-2-002 Бау-бақша өсіруші	
		32)	9116-0-001 Аула сыпырушы	
Қосымша 12 (ТҚШ)	Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды басқару	33)	** Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды басқару жөніндегі Менеджер	№ 122 28.07.2023 ж. (өзектендіру)
		34)	** Көп пәтерлі тұрғын үй менеджері	
		35)	** Үй шебері	
ТҚШ саласы бойынша (әзірлеу):				
Қосымша 2 (ТҚШ)	Клининг	36)	** Клининг қызметтерінің технологиясы	01.09.2023 № 137 (әзірлеу)
		37)	7119-9-019 Құрылыс электрослесарі	
Қосымша 4 (ТҚШ)	Лифт шаруашылығы және эскалаторлар (түрлері бойынша)	38)	** Лифт және эскалатор электромеханигі	01.09.2023 № 137 (әзірлеу)
		39)	** Техник-механик	
Қосымша 5 (ТҚШ)	Ғимараттарға қызмет көрсету	40)	3113-1-001 Ғимарат механигі	01.09.2023 № 137 (әзірлеу)
		41)	3113-1-003 Құрылымдар мен құрылыстарды мемлекеттік техникалық тексеру жөніндегі техник	
		42)	7100-0-006 Құрылыстарды жөндеу және салу жөніндегі мастер	
		43)	7100-0-009 Құрылыстарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі мастер	
		44)	3113-1-003 Құрылымдар мен құрылыстарды мемлекеттік техникалық тексеру жөніндегі техник	
		45)	3113-1-002 Ғимараттарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі механик	
		46)	7119-9-019 Құрылыс электрослесарі	
		47)	7131-2-006 Фасад тазалаушы	
		48)	7122-0-004 Еден төсеуші	
<p>Ескерту:</p> <p>** - кәсіптің кодтары мен деректері 2023 жылы ҰҚЖ (ҚР ҰК 01-2017) өзгерістер жобасына, 19.10.2023 ж. № 24-02-24/2390-И және 16.02.2023 ж. № 24-5-18/221-і-ні қосу үшін негіздемелері бар өтінімдерге</p>				

ұсынылды.
*** - ҰҚЖ -ға кодты қосу үшін ұсынылады .

2024-2026 жылдары 23 кәсіпті қамти отырып, ТКШ саласының 19 жаңа кәсіби стандарттарын әзірлеу жоспарлануда .

Бұрын әзірленген кәсіби стандарттар әр үш жыл сайын өзектендірілуі тиіс.

7.2 Әзірлеуге жоспарланған ТКШ саласының кәсіби стандарттары

Кәсіби стандарттар	Мамандықтар (№/пп, атауы)		Сала
2024 жылы (әзірлеу)			
1. Коммерциялық жылжымайтын мүлік басқармасы	1)	1229-0-003 Басқарушы (коммерциялық қызмет)	ТКШ
	2)	3349-0-008 Ғимарат әкімшісі	
	3)	2142-9-004 Ғимараттар мен құрылыстарды жөндеу және пайдалануды ұйымдастыру жөніндегі инженер	
	4)	3334-0-002 Жылжымайтын мүлікпен орындалатын операциялар жөніндегі агент	
2. Көп қабатты тұрғын үйлер мен ғимараттарды күтіп ұстау және жөндеу кезіндегі өнеркәсіптік альпинизм қызметтері	5)	7119-9-016 Өнеркәсіп альпинисі	ТКШ
	6)	7119-2-003 Биік үйлер салушы-монтаждаушы	
	7)	7119-9-018 Ғимараттардың биік бөліктерін техникалық күту және жөндеу жөніндегі жұмысшы	
3. Тұрғын үй Бейнебақылау жүйелерін пайдалану	8)	2152-3-001 Видео құрылғылары инженері	ТКШ
	9)	3122-3-002 Аудио және видео жабдықтары жөніндегі техник	
	10)	3521-1-002 Видеожабдық жөніндегі техник	
	11)	3521-1-001 Видео және дыбыс жабдық жөніндегі мастер	
	12)	9622-1-001 Күзет дабылдамасы және бейнебақылау операторы	
4. Тұрғын үйлердегі тұрғын үй-жайларды автоматтандыру, өрт сөндіру және зияткерлік басқару жүйелеріне қызмет көрсету	13)	3160-1-011 Ғимараттарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі жетекш	ТКШ
	14)	2141-3-001 Автоматтандыру жөніндегі инженер	
	15)	2149-3-012 Өртке қарсы автоматика жөніндегі инженер	
	16)	3122-4-006 Бақылау-өлшеу аспаптары және автоматика жөніндегі техник	
	17)	3160-1-007 Ғимараттарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі инспектор	
	18)	3160-1-015 Өртке қарсы қауіпсіздік жөніндегі маман	
	19)	2151-2-030 Автоматтандырылған жүйелер жөніндегі маман	
	20)	7422-2-003 Күзет-өрт сөндіру дабылқакқышы бойынша электромонтер	
	21)	7239-9-014 Жылу тіркеуші енгізушілер сырлаушысы	
	22)	3159-0-002 Автоматтандырылған басқару жүйесінің диспетчері	
	23)	7131-1-001 Ғимараттарды жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі жұмысшы	
2024 жылы (жаңа заңнама бойынша өзектендіру)			
5. Клининг	24)		ҰҚП бұйрығының 11-қосымшасы № 122 28.07. 2023ж.
	25)	** Көп пәтерлі тұрғын үй менеджері	
	26)	** Үй шебері	
2025 жылы (жаңа заңнама бойынша қайта жаңарту)			

6. Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды сумен жабдықтау және су бұру бойынша қызмет көрсету (өзектендіру)	27)	2142-9-006 Су құбырлары-кәріз шаруашылығы жабдықтары мен құрылыстарын пайдалану және жөндеу жөніндегі инженер	ҰҚП №122 бұйрығының 3-қосымшасы 28.07.2023 ж.
	28)	*** Ғимараттар мен әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін пайдалану жөніндегі Техник	
	29)	7126-1-001 Слесарь-сантехник	
7. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану (өзектендіру)	30)	2143-2-001 Су тазарту құрылыстары жөніндегі инженер	ҰҚП №122 бұйрығының 4-қосымшасы 28.07.2023 ж.
	31)	*** Сумен жабдықтау және су бұру шебері	
	32)	*** Сумен жабдықтау желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі Техник	
	33)	*** Су бұру желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі Техник	
	34)	7126-9-015 Авариялық-қалпына келтіру жұмыстары слесары	
	35)	8189-0-035 Тазалау құрылыстарындағы оператор	
	36)	8189-0-031 Тор операторы	
	37)	8189-0-030 Құм тұтқыш және май тұтқыш оператор	
	38)	8189-0-029 Тұндырғыштардағы оператор	
	39)	8189-0-025 Аэротенктегі оператор	
	40)	8189-0-042 Тұнбаны тазалау құрылыстарының операторы	
	41)	8189-0-027 Тұнба алаңындағы оператор	
	42)	8189-0-032 Сүзгідегі оператор	
	43)	8189-0-040 Суландыру және сүзгілеу алаңы операторы	
	44)	8189-0-026 Биосүзгідегі оператор	
	45)	8189-0-033 Эмшер операторы	
	46)	8189-0-028 Метантенктегі оператор	
	47)	8189-0-015 Конвейерлік және үздіксіз желілер жабдықтарының машинис	
	48)	8189-0-045 Тұнбаны келтіру құрылысының операторы	
	49)	8189-0-043 Арнайы су тазалағыш оператор	
	50)	8189-0-021 Су бекіту ғимараттарының операторы	
	51)	8189-0-048 Хлорлау құрылысының операторы	
	52)	9629-2-001 Су құбырлары шаруашылығының бақылаушысы	
	53)	*** Диспетчерлік басқару пунктіннің операторы	
	54)	*** Тазарту құрылыстарының технологиялық жабдықтарын монтаждаушы	
55)	*** Су сапасын талдау зертханашысы		
8. Іргелес аумақтарға қызмет көрсету	56)	3432-2-001 Ландшафтық дизайнер	ҰҚП №122 бұйрығының 8-қосымшасы 28.07.2023 ж.
	57)	6113-2-002 Бау-бақша өсіруші	
	58)	9116-0-001 Аула сыпырушы	
9. Клининг	59)	*** Клининг қызметтерінің технологы	01.09.2023 ж. № 137 бұйрығының 2-қосымшасы
	60)	3115-1-016 Техник-механик (жалпы бейін)	
10. Лифт шаруашылығы және эскалаторлар (түрлері бойынша)	61)	*** Лифттер мен эскалаторлар бойынша Электромеханик	ҰҚП 01.09.2023 ж. № 137 бұйрығының 4-қосымшасы
	62)	3115-1-016 Техник-механик (жалпы бейін)	
	63)	9629-9-006 Лифтші*	

11. Ғимараттарға қызмет көрсету	64)	3113-1-001 Ғимарат механигі	ҰҚП 01.09.20 23 ж. № 137 бұйрығы ның 5- қосымш асы
	65)	3113-1-003 Құрылымдар мен құрылыстарды мемлекеттік техникалық тексеру жөніндегі техник	
	66)	7100-0-006 Құрылыстарды жөндеу және салу жөніндегі мастер	
	67)	7100-0-009 Құрылыстарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі мастер	
	68)	7119-9-018 Ғимараттардың биік бөліктерін техникалық күту және жөндеу жөніндегі жұмысшы	
	69)	7131-1-001 Ғимараттарды жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі жұмысшы	
	70)	7119-9-019 Құрылыс электрослесарі	
	71)	7331-2-006 Металл графикалық баспатаңбалардың баспашысы	
12. Апаттық-диспетчерлік қызмет	72)	7122-0-013 Еден сүртуші	ҰҚП 26.12.201 9 ж. № 262 бұйрығы ның 18- қосымша сы
	73)	*** Аға шебер	
	74)	*** Коммуналдық қызмет диспетчері	
	75)	*** Авариялық-диспетчерлік қызметтің Слесарь-электригі	
	76)	7126-9-015 Авариялық-қалпына келтіру жұмыстары слесары	
13. Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды желдету және кондиционерлеу бойынша қызмет көрсету	77)	*** Газ жабдығы бойынша авариялық-диспетчерлік қызметтің слесарі	ҰҚП 26.12.201 9 ж. № 262 бұйрығы ның 23- қосымша сы
	78)	*** Желдету жүйелері мен санитарлық-техникалық жабдықтарды техникалық пайдалану жөніндегі Инженер	
	79)	3115-8-005 Салқындату және кондиционер жүйелері жөніндегі техник	
	80)	7127-0-001 Ауаны кондиционирлеу жөніндегі жабдық механигі	
	81)	7239-2-044 Вентиляция және кондиционер жүйелерін жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі слесарь	
82)	9629-7-007 Ауаны кондициялау және жылыту қызметтерінің жабдықтарына қызмет көрсету жөніндегі жұмысшы		
2026 жылы (ТКШ саласы бойынша КС әзірлеу/өзектендіру жоспарланбайды)			
-/-	-/-	-/-	-/-
2027 жылы (КС толық қайта өңдеу жоспарлануда, қаржыландыру қажет)			
14. Жылумен жабдықтау жүйелерін баптау	1	*** Жөндеу қызметінің бастығы	ТКШ, ҰҚП 26.12.20 19 ж. № 262 бұйрығы ның 19- қосымш асы
	2	*** Баптау қызметін есепке алу аспаптары секторының инженері	
	3	2144-9-006 Баптау және сынақтан өткізу жөніндегі инженер	
	4	3112-2-001 Баптау және сынау жөніндегі техник	
	5	3122-4-009 Техник-аспапшы	
	6	*** Коммуналдық қызмет диспетчері	
15. Жылумен жабдықтау жүйелерін жөндеу	7	*** Жылу желілерін жөндеу инженері	ТКШ, ҰҚП 2019.12. 26 № 262 бұйрығы ның 20- қосымш асы
	8	*** Жылу желілерін жөндеу шебері	
	9	7239-2-051 Жылу желілері жабдықтарын жөндеу жөніндегі слесарь	
	10	8211-3-003 Механикалық құрастыру жұмыстарының слесарь	
16. Жылумен жабдықтау жүйелерін пайдалану	11	*** Диспетчерлік қызметтің бастығы	ТКШ, ҰҚП 26.12.20 19 ж. № 262 бұйрығы ның 22- қосымш асы
	12	*** Жылумен жабдықтау жүйесі қызметінің бастығы	
	13	*** Жылумен жабдықтау жүйелерін пайдалану жөніндегі Инженер	
	14	*** Жылумен жабдықтау жүйелерін пайдалану жөніндегі шебер	
	15	2151-3-001 Жылу желілері диспетчері	
	16	7239-2-043 Жылу желілеріне қызмет көрсетуші слесарь	
	17	7239-2-042 Жылу пунктеріне қызмет көрсетуші слесарь	
	18	8185-3-002 Сорғы қондырғыларының машинисі	

	19	8182-2-003 Қазандық оператор	
17. Тұрғын және тұрғын емес ғимараттарды энергиямен қамтамасыз етуге қызмет көрсету	20	2151-2-028 Инженер-энергетик	ТҚШ, ҰКП 26.12.20 19 ж. № 262 бұйрығы ның 26- қосымш асы
	21	3113-1-002 Ғимараттарға техникалық қызмет көрсету жөніндегі механик	
	22	*** Технологиялық қондырғылар мен газ жабдықтарын жөндеу және қызмет көрсету жөніндегі Слесарь	
	23	7239-2-040 Жылу берілісі жабдықтарына қызмет көрсету жөніндегі слесарь	
	24	7413-2-001 Ішкі аудандық электр жабдықтау және жарықтандыру бойынша электрмеханик	
	25	8186-0-009 Қазандық машинисі (от жағушы)	
18. Электр сымдары мен жарықтандыру құрылғыларын орнату бойынша электротехникалық және монтаждау жұмыстары	26	7215-3-001 Кәбілші-дәнекерлеуші	Құры лыс, ҰКП 26.12.20 19 ж. № 262 бұйрығы ның 10- қосымш асы
	27	7411-0-013 Кәбілді желілір жөніндегі электромонтажшы	
	28	7411-0-014 Жарық тектес кәсіптердің және жарық тектес кәсіптердің желілері бойынша электр монтаждаушы	
	29	7411-0-020 Электромонтажшы-реттеуші	
	30	7400-0-011 Электрика бойынша жұмыскерлер супервайзері (бригадирі)	
19. Газбен жабдықтау жүйелерін монтаждау және пайдалану	31	7126-9-015 Авариялық-қалпына келтіру жұмыстары слесары	Құры лыс, ҰКП 28.07.20 23 ж. № 122 бұйрығы ның 15- қосымш асы
	32	8131-9-153 Газ тарату станциясының машинисі	
	33	7421-1-003 Бақылау-өлшеу аспаптары және автоматика жүйесін баптаушы	
	34	*** Басшының көмекшісі (газбен жабдықтаушы ұйымдар)	
	35	2142-4-004 Құрылысты қадағалау жөніндегі инженер	
	36	*** Өндірістік бөлімінің бастығы	
<p>Ескерту:</p> <p>** -кәсіптің кодтары мен деректері 2023 жылы ҰҚЖ (ҚР ҰК 01-2017) өзгерістер жобасына, 19.10.2023 ж. № 24-02-24/2390-И және 16.02.2023 ж. № 24-5-18/221-і енгізу үшін негіздеделері бар өтінімдерге қолдау көрсетілді және енгізілді).</p> <p>*** - ҰҚЖ-ға кодты қосу үшін ұсынылады.</p>			

Барлығы 2024-2026 жылдары әзірлеу және қайта өңдеу жоспарлануда 36 кәсіпті қамтитын 19 кәсіби стандарт (іске асыру барысында көрсеткіштерді түзетуге болады).

Жоғарыда көрсетілген кәсіби стандарттардың тізбесі ұсыныстарды/өтінімдерді ескере отырып қалыптастырылды :

- «qazproperty» коммерциялық жылжымайтын мүлік нарығына қатысушылар қауымдастығы « қауымдастығы нысанындағы заңды тұлғалар бірлестігі 18.08.2023 ж. № 93-2023 .:

3) « Коммерциялық жылжымайтын мүлік басқармасы »;

4) « Клининг » өзектендіру ;

- «ТҚШ жаңғырту және дамыту ҚазОрталығы» АҚ 08.09.2023 ж. № 16-05/828:

5) « Көп қабатты тұрғын үйлер мен ғимараттарды күтіп ұстау және жөндеу кезіндегі өнеркәсіптік альпинизм қызметтері »;

6) « Тұрғын үй Бейнебақылау жүйелерін пайдалану »;

7) « Тұрғын үйлердегі тұрғын үй-жайларды автоматтандыру, өрт сөндіру және зияткерлік басқару жүйелеріне қызмет көрсету ».

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі мемлекеттік органдармен, «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер палатасымен бірлесіп, ҰҚЖ -ны, электрондық еңбек биржасындағы сұранысқа

ие бос жұмыс орындарын, жаңа кәсіптер мен құзыреттер атласын талдау қорытындысы бойынша КС әзірлеу және/немесе өзектендіру талап етілетін кәсіптердің тізбесін айқындады.

8. ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

(МЖ, білім беру жіктеуіштерін жаңарту бойынша ұсынымдар)

Жаңа кәсіптер мен құзыреттер атласына және алдағы 5-10 жылдағы кәсіптердегі болжамды өзгерістерге сәйкес, 2025-2035 жылдар кезеңінде :

1) *жаңа мамандықтар сұранысқа ие болады :*

- құрылыс роботтары/ робототехника операторы ;
- құрылыс қалдықтарын қайта өңдеу жөніндегі инженер-технолог ;
- құрылыстағы жөндеу жөніндегі маман .

2) *кәсіптердің өзгеруі болжануда :*

Электр инженерлері → «ақылды» электрмен жабдықтау желілерінің инженері (Smart Grid технологиясын енгізу және баламалы энергия көздерін пайдалануға көшу, энергия өндіретін объектілерді, энергияны беру және тарату жүйесін өзгерту үшін Big Data алу мен өңдеуді цифрландыру).

Құрылыс процесіне қатысушылар саладағы осындай өзгерістерге дайын болуы керек .

Ұлттық Сыныптауышқа енгізу үшін (ҚР ҰК 01-2017) саланың мынадай кәсіптері бойынша 19.10.2023 жылғы № 24-02-24/2390-И және 16.02.2023 жылғы № 24-5-18/221-ВН негіздемелері бар өтінімдер жолданды:

** Энергия үнемдеу технологиялары бойынша Инженер ;

** Су сапасын талдау зертханашысы ;

Су шаруашылығы

** Сумен жабдықтау желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі

Техник

** Су бұру желілері мен құрылыстарын пайдалану жөніндегі Техник

** Лифттер мен эскалаторлар бойынша Электромеханик .

МЖ-ға өзгерістер мен толықтырулар енгізу бір рет жүзеге асырылады 5 жасында, 2023 жылы жоғарыда аталған сабақтар өзгерістер жобасына ұсынылды .

Бұдан басқа, кәсіптік стандарттар тізбесіне сәйкес және жаңа кәсіптерді оқыту үшін білім беру бағдарламаларын әзірлеу үшін МЖ-ға мынадай сабақтарды/кәсіптерді қосу қажет :

*** Лифттердің сәйкестігін растау жөніндегі сарапшы ;

*** Авариялық-диспетчерлік қызметтің Слесарь-электригі ;

*** Ғимараттар мен әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін пайдалану жөніндегі Техник ;

*** Тазарту құрылыстарының технологиялық жабдықтарын монтаждаушы

*** Контейнерлерді орналастыру және есепке алу жөніндегі маман ;

*** Контейнерлерді жөндеу жөніндегі Слесарь және электрмен дәнекерлеуші ;

*** Логист, маршрут мониторингі және GPS маманы .

9. СБШ БІЛІКТІЛІК ДЕҢГЕЙЛЕРІНІҢ СИПАТТАМАСЫ

СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы « 1-кесте. «Коммуналдық қызметтер» саласына арналған СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы.

Бұл кестеде ЭҚТЖЖ мен ҰДК деңгейлерінің, ҰКЗ сабақтарының өзара байланысы, сондай-ақ ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлдер, қызметті жүзеге асыру үшін қандай білім, білік (дағды) қажет, сондай-ақ жеке құзыреттер көрсетілген.

ҰБК біліктілік деңгейлерінің бірыңғай шкаласын айқындайды және мамандардың сәйкестігін растау және біліктілігін беру үшін негіз болып табылады .

Рамалық құрылымның құрылымы Біліктіліктің 3 деңгейін білдіреді :

- жеке және кәсіби құзыреттер ;
- Дағдылар мен дағдылар ;
- білім .

Қызметкердің белгілі бір еңбек функцияларын орындау үшін жеткілікті білімі мен дағдыларының жалпы жиынтығын бағалау үшін мыналар көзделеді 9 біліктілік деңгейі :

- 1 қатаң талаптар ұсынылмайтын біліктілігі жоқ еңбек деңгейі ;
- 2, 3, 4 жұмысшы мамандықтарының деңгейлері ,
- 5, 6 маман деңгейлері ,
- 7, 8 ұйым басшыларының деңгейлері, топ менеджерлер ,
- 9 деңгей-ел басшылығы .

Төменде кестелік нысанда Біліктіліктің әрбір деңгейі үшін қажетті дағдылар мен дағдылар, жеке және кәсіби құзыреттіліктер, сондай-ақ біліктілікке негізделген оқыту нәтижелеріне қойылатын талаптардың сабақтастығы, сабақтастығы және дәйекті жоғарылау қағидаттары (1-ден 8-ші біліктілік деңгейіне дейін)көрсетілген.

9.1 ҰБК деңгейлері бойынша іскерліктер мен дағдылар, құзыреттер

ҰБК деңгейлері	Дағдылар мен дағдылар	Жеке және кәсіби құзыреттер
1	Белгілі үлгі бойынша қарапайым тапсырмаларды орындау	Тікелей бақылаудағы қызмет
2	Берілген іс-қимыл алгоритмі бойынша тапсырмаларды орындау және оны жұмыс жағдайларына сәйкес түзету	Дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылықтағы қызмет
3	Стандартты жағдайларда типтік кәсіби мәселелерді шешу	Қойылған міндетке сүйене отырып белгілі бір дербестік үлесі бар қызмет
4	Оқу және еңбек жағдайын, оның мүмкін болатын өзгерістері мен салдарын дербес талдауды талап ететін болжамды жағдайларда кең	Маңызды әлеуметтік және этикалық аспектілерді ескере отырып, басқалардың стандартты жұмысына басшылық ету

	спектрлі типтік кәсіби міндеттерді шешу	Жеке оқыту және басқаларды оқыту үшін жауапкершілік
5	Теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну	Ұйымның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау, проблеманы талқылау, қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс істеу
6	Теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну	Ұйымның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау, проблеманы талқылау, қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс істеу
7	Кәсіби қызметтің мақсатын өз бетінше анықтау және оларға жетудің тиісті әдістері мен құралдарын таңдау. Жаңа білім алу бойынша ғылыми, инновациялық қызметті жүзеге асыру	Бөлімшенің немесе ұйымның стратегиясын, қызметін анықтау. Бөлімше деңгейінде шешім қабылдау және жауапкершілік
8	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызмет нәтижелерін болжау кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерге басшылық жасау	Стратегияны анықтау, процестер мен қызметті басқару, институционалдық құрылымдар деңгейінде шешім қабылдау және жауапкершілік Ғылыми және практикалық салада көшбасшылық, дербестік, талдау, бағалау және күрделі инновациялық идеяларды жүзеге асыру қабілеті

10. Кәсіптік топтардағы кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы

Кәсіптік топтарда кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы кестелік форматта келтірілген: «2-кесте. Кәсіптік топтардағы кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы».

Бұл кестеде жұмысшылардың кәсіби дамуын көрсету үшін кәсіптер / сабақтар арасындағы байланыс көрсетілген .

Кесте кәсіптік даму көлденең – СБШ бір біліктілік деңгейі шегінде де, тігінен де-әртүрлі біліктілік деңгейлері бойынша жүруі мүмкін екенін көрсетеді.

Жаңа технологияларды енгізу мамандарға жаңа білім мен дағдыларды игеру бойынша талаптар қояды, бұл еңбек нарығында МЖ-да жоқ жаңа кәсіптердің/кәсіптердің пайда болуына түрткі болады .

Бұл кестеде функционалды карта, соның ішінде жаңа мамандықтармен. Көрсеткілер қызметкерлердің кәсіби дамуын, соның ішінде біліктілігін арттыру арқылы көрсету үшін кәсіптер / сабақтар арасындағы байланысты көрсетеді.

Тік көрсеткілер СБШ деңгейлері бойынша өсу мүмкіндіктерін көрсетеді,

көрсеткілердің болмауы келесі деңгейге шығу үшін тиісті білім алу қажет екенін білдіреді (білім деңгейі 6-бөлімді қараңыз).

Кестенің көлденеңінен қызметкердің СБШ деңгейлеріне сәйкес кестеде келтірілген кез-келген салада өз қызметін жүзеге асыруға мүмкіндігі бар екендігі көрсетілген.

11. СБШ-дағы кәсіптік біліктілік картасы 2008 (ISCO-08) және ҰҚЖ сабақтарының халықаралық стандарттық сыныптамасын ескере отырып

Сабақтардың халықаралық стандартты сыныптамасын (ISCO-08), ҚР Ұлттық кәсіби классификаторы (ҰҚЖ) ескере отырып, салалық біліктілік шеңбері біліктілік деңгейлері бойынша бөлінген кәсіптік біліктілік картасын (ҚКП) білдіреді.

ҚКП қосымшаға сәйкес кестелік нысанда келтірілген: «3-кесте. Кәсіби біліктілік картасы».

ҚКП ҰҚЖ-нен алынған сабақтардың ЭҚТЖЖ сәйкес «Коммуналдық қызметтер» саласындағы саладағы қызметпен өзара байланысын анықтауға мүмкіндік береді .

Саланың, кәсіптік топтардың, кіші топтардың сабақтарын (кәсіптерін, лауазымдарын) қалыптастыру кезінде ЭҚТЖЖ және ҰҚЖ, ҰБК жіктеуіштері пайдаланылады.

Кәсіптік біліктілік еңбек саласы мен кәсіптік оқыту саласы арасындағы байланыстырушы буын болып табылады, осылайша еңбек нарығының қажетті мамандарға қажеттілігі қамтамасыз етіледі .

СБШ мазмұны және қоса берілген 1 - 3 кестелер ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі 2023 жылғы 14 қыркүйектегі № 384 бекіткен салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) өзектендіру қағидаларында белгіленген жаңа құрылымға сәйкес келтірілген.

12. Қосымшалар

Кесте 1. «Коммуналдық қызметтер» саласы үшін СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы.

Кесте 2. Кәсіптік топтардағы кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы .

Кесте 3. Кәсіби біліктілік картасы